

BAJAI HONPOLGÁR

FÜGGETLEN VÁROS- ÉS KÖRNYEZETVÉDŐ LAP

I. ÉVFOLYAM 3. SZÁM

ÁRA 9,50 Ft

1990. ÁPRILIS

Ez a szerkesztő rovata

A címben foglalt állítás azonban csak addig érvényes, amíg lesz mondanivalónk. Most még van bőven, itt szeretnénk örömlőnk, bánatunkat olvasóinkkal megosztani. Ez a számunk változatlan áron, de 25 százalékkal nagyobb terjedelemben jelent meg. Ismét gyarapodott ugyanis a szerkesztőbizottság szerzőinek létszáma. Olyannyira, hogy ószinte sajnálatunkra, kénytelenek voltunk például *Keresztes Nagy Csilla* közgazdász a Kisváros konferencián elhangzott előadásának közlését a következő számunkra halasztani, ha nem akartuk az értékes pénzügyi elemzést erősen megcsontítani.

Ritkán fordul elő, hogy egy igazgatótanácsi ülés teljes jegyzőkönyvét közölje az újság. A kábel tv múltját, jelenét, jövőjét illetően nem szeretnénk volna kommentárt írni, illetve jóslásokba bocsátkozni. Nincs kétségünk, hogy olvasóink képesek véleményt alkotni, ha ehhez az információk rendelkezésre állnak.

Örömlőnkre szolgált, hogy szíves sorokat kaptunk *Gaborjak József* megyei tanácselnök úrtól, és a Magyar Televízió Szegedi Stúdiójának vezetőjétől. Köszönjük lapunkról alkotott jó véleményüket, melyre a jövőben még jobban igyekszünk rászolgálni.

Sok olvasónk jelezte, hogy lapunk sok olyan adatot tartalmaz, melyet szívesen megőrizne, ha hozzájuthatna a régebbi számokhoz. Sajnos, az említett példányok mind egy szálig elfogytak, de készséggel segítünk, és a kívánt számról vagy cikkről — természetesen a megrendelő költségére — fénymásolatot készítenünk.

Gál Zoltán
felelős szerkesztő

A NAGY
ÁRVÍZ (2.)

MÁTYÁS
KIRÁLY (4.)

RAJZKATINÉNI
(9.)

A FÖLD NAPJA
(10-11.)

SÁRGA HÁZ
(16.)

IV. KÁROLY
(17)

DOMUS
HISTORICA

MI LESZ VELED, KÁBEL TV?

Interjú Barna György tanácselnök-helyettesrel

Sok a mendemonda a Telecomplex Kábeltelevízió Egyesüléséssel eddigi tevékenységével kapcsolatban. Egyesek úgy vélik, hogy a vállalkozás csődbe jutott, mások pedig reménykednek, hogy rövidesen a karosszékben ülve nézhetik az összes műholdas adást. — Mi az igazság? Barna György tanácselnök-helyettesről kértem rövid interjút.

— Igaz-e, hogy véleménye szerint az egyesülés sokféle szervezési hibát követett el? S ha igen, melyeket gondol?

— Komoly hiányosság, hogy a nyolcvanas évek közepén nem történt egyetlen műszaki-gazdasági vizsgálat sem. Jóna-

gam már egy tavalyelőtti igazgatótanácsi ülésen kértem, hogy a vezetőség készítsen részletes beszámolót a műszaki-gazdasági feladatok időbeli ütemezéséről. Ez a mai napig nem készült el.

— Miben hibázott a vezetőség?

— Nem lett volna szabad a teljes lakosság szervezését egyszerre megkezdeni, hanem csak kisebb szelvényként, például utcánként, vagy városrészenként. Úgy, ahogy az a szennyvízcsatorna társulásnál történt. Elhibázott volt a lakossági befizetések ütemezése, ennek következtében nem folyt be a tervezett időben a pénz.

— Milyen sorrendet kellett volna követni?

— A célszerű sorrend a következő: először a műholdas tv vétel, ezt követi a helyi televíziózás, majd az üzleti szolgáltatások megszervezése után a városkörnyéki televízió.

— Ki fedezné a költségeket?

— Csak a műholdas vétel költségei hátríthatók át a társulati tagokra, azaz a lakosságra. A városi televíziót a tanácsnak illetve a városi önkormányzatnak kell fedeznie. A szolgáltatásokat az érdekeltek fizetik, a városkörnyéki televíziózás pedig a községek dolga.

A Kádár-szigeti holtág

(cikkünk a 15. oldalon)

foto: Gyulavári

Folytatás a 12. oldalon

Az Alsódunavölgyi Környezetvédelmi és Vízügyi Igazgatóság a Solt — déli országhatár közötti szakaszon, a Duna bal partján, 130 kilométernyi árvízvédelmi fővédvonal kezelője.

A védvonalon 1890-től — a jelentősebbeket tekintve — 8 nyári és 6 jeges árvíz vonult le. Gátszakadás utójára 1956 márciusában — a jégtorlódások duzzasztó hatására kialakuló rendkívüli vízállás mellett — történt.

Mindhárom öblötzetbe gátszakadás következtében betört az árvíz, óriási károkat okozva. A tetőző vízállás 1956 március 11-én a bajai vízmércénél 1037 cm magas volt. A rendkívüli víznagasság a Margitta-szigeti védvonalon Szeremle-Dunafalva között 14 helyen okozott töltésszakadást. Az 1956-os árvízi események felhívták a figyelmet az ármentesítés fontosságára, a töltések kis méretére, alacsony koronaszintjére.

Árvízvédelmi helyzetünk további alakulására legnagyobb hatással az 1965-ös év szolgált. A 25 évvel ezelőtti árvízvédekezés eseményei a Duna közelében élők, és az igazgatóság állományába tartozó árvízvédekezőknek egyaránt emlékezetes marad.

Április 27-én lépett az igazgatóság árvízvédelmi készültségre, és a június 19-i bajai tetőzésig a vízállás három kisebb apadási ág ki-

A NAGY DUNAI ÁRVÍZ ÉVFORDULÓJÁN

Tizenhárom bajai és városkörnyéki párt képviselőjét hívta meg a közelmúltban *dr. Szent János* vízügyi igazgató. Az ADUKÓVIZIG osztályvezetői adtak tájékoztatást az 1988 őszén alakult szervezetről. Az igazgatóság környezetvédelmi tevékenységéről *dr. Halász Rudolf* igazgatóhelyettes tartott előadást. A következőkben a nagy dunai árvízről szóló részt ismertetjük, a 25. évforduló alkalmából, továbbá kisinterjújt készítettünk *Petry József* vízminőségvédelmi osztályvezetővel, és *Vörös Béla* folyamatszabályozási csoportvezetővel.

vételével folyamatosan emelkedett.

A Duna Bajánál 976 cm-es vízállással tetőzött. A nyári árvizeket — tekintve a korábbi legnagyobb 1954 évi 912 cm-es árvíz — 64 cm-es értékkel lépte túl.

A rendkívüli árvíz kialakulásában döntő szerepe a Felső-Dunán elinduló hat nagyobb, és több kisebb árhullámnak volt, amelyek a Duna Budapest alatti szakaszán egymásra futottak, és mind magasabb tetőzést eredményeztek. Az egymást követő árhullámok hűvadásból, majd rendkívül heves, a

Duna felső teljes vízgyűjtőjére kiterjedő tartós csapadékokból származtak.

Az árvíz legfontosabb jellemzője a minden korábbi nyári árvízet meghaladó tetőzés mellett az árvíz rendkívüli tartóssága. Az árhullám lapos, időben hosszan elhúzódó volt, és az árvízszint több mint száz napon keresztül meghaladta a töltések által védett területek tevérszintjét. A védvonalat nagy erőfeszítések árán mindenütt sikerült megtartani.

A védekezés súlyponti időszakában egyszerre 7675 fő, és öt gé-

pestföldi védelmi osztag dolgozott éjjel-nappali váltásban. 20.000 m³/nap kapacitású földmunkagépek park erősítette a töltést, és épített a lokalizációs vonalat. 400 tehergépjármű szállította a védelmi anyagokat, a felszerelést. A járműmunka, és egyéb gépek száma csúcsidőben 922 volt. A védekezés alatt 393.000 m² földet mozgattak meg.

A felsorolt védekezési adatok kizárólag az ADUKÓVIZIG működési területére vonatkoznak.

Az 1965. évi rendkívüli árvíz felhívta az ország figyelmét az árvízmentesítés fontosságára, a védelmi művek további építésének szükségességére.

Az árvízvédelmi művek gazdasági haszna, az elhárított kár nagyságával jellemezhető. Tehát a be-ruházás — mint ráfordítás — gazdasági eredménye, hogy a károkozásokban mint elmaradt kár területek megvédve.

A védvonal sikeres megvédése a nagyarányú és szervezett védekezési munka eredménye, amelynek költségeit az egész ország gazdasága megérezte, viselte.

Az árvíz levonulása után azonnal megindult a helyreállítási munka, majd még 1965-ben megkezdődött a töltéserősítések 10 éves időszaka. Az erősítési munkák eredményeképpen a teljes 130 km-es védvonalunk kiépített, a 1976. évi mértékadó árvízszint előírásainak megfelel. Ez az új jelent-

hogy az eddig előfordult legnagyobb vízállásnál a töltéskorona 1 m-rel magasabb.

A töltések a kiépítés ellenére, mivel ritkán kapnak vízterhelést, árvízkor kiszámíthatatlan módon viselkednek. Ezért fontos feladat árhullám levonulásakor a figyelőszolgálat ellátása, amely azonnal riasztani tudja az igazgatóság védelmi szervezetét, és a szükségesnek ítélt műszaki beavatkozás késedelem nélkül megtehető.

Az igazgatóság az árvízvédelmi feladatok ellátására folyamatosan felkészült állapotban van. Védelmi terveink, védelmi szervezeti beosztásunk naprakész, a védelmi művek karbantartása folyamatos, a védekezési anyagkészletek, gépek, eszközök rendelkezésre állnak, védelmi hírközlési rendszerünk üzemképes. A védelmi munkákra kijelöltek gyakorlaton, továbbképzésen vesznek részt.

Az árvízvédelmi művek kiépíttessége és a rendelkezésre álló védelmi szervezet képes arra, hogy a Dunán átlagosan 100-150 évenként előforduló rendkívüli árvíz követelményeitől az ártéri öblözeteket megvédje. Természetesen a szélsőséges vízjárás viszonyok akár már a következő évben is jelentkezhetnek. Tehát az árvízvédekezésnek minden évre úgy kell felkészülni, hogy akkor fog levonulni a Dunán az évszázad árvize.

Az 1965-ös árvízről már 25 év választ el bennünket. Azóta egy említésre méltó árhullám vonult le a Dunán 1975-ben, 906 cm-es baji töltséssel. Az árhullám csak figyelőszolgálatot, és minimális védekezési munkát tett szükségesé.

A nagyobb árvizek statisztikai adatai alapján átlagosan 30-35 évenként egy-egy komolyabb árvízre lehet számítani. Tehát árvíz van átvonulni 1965-től, úgy növekszik a valószínűsége egy újabb jelentős dunai árvíznek.

Dr. Halász Rudolf

A folyamatszabályzási csoportvezető válaszol

Kérdés: — Egyre többször felmerül az az igény, hogy ismét megújítsák a Sugovica elzárását. Mi a véleménye a dologról?

Válasz: — A régi térképeken látható, hogy a Sugovica a szeremleli torkolatig tartott, itt csatlakozott a vize a Dunához. Az elzárás évszázadunk elején készült, ugyanakkor több mellékágot elrekesztettek. Az volt a cél, hogy határozottabban legyen a vízfolyás és megnevekedjen a jéglevezető képesség.

A hozzájuk tartozó Duna szá-

Dunai holtág

szághatárig terjed, elsősorban a jeges árvíz veszélye miatt problematikus. A szabályozási munkák a jéglevonulási feltételek javítását, így a jeges árvizek megelőzését célozzák.

Az utóbbi években megfogalmazódott az igény, hogy az elzárást meg kellene nyitni. Ezáltal a víz cseréje gyorsabbá válna, és javulna a minősége. Az igazgatóság úgy foglalt állást, hogy a szennyezettséget elsősorban az illegálisan bevezetett szennyvizek és az utakról bemosódó csapadékvizek okozzák. A Sugovica vízének átvezetésére és cseréjére évente mintegy 270-300 napon most is lehetőség van, a Deák Ferenc zsilipen illetve a Ferenc-típcsatornán keresztül.

Az egyik legnehezebb feladatot a Sugovica város alatti szakaszának meder-rendezése, mely csak a Béke tértől a Mahajossz telepéig húzózó magaspárt rendezésével

ben javasoltuk a városi tanácsnak, hogy a Sugovica rendezésével kapcsolatban készüljön egy átfogó terv, mely figyelembe veszi a környezetvédelmi, vízügyi, hajózási, erdészeti, tanácsi, üdülési, továbbá a vízüzirizmussal összefüggő érdekeket.

A vízminőségvédelmi osztályvezető válaszol

Kérdés: — Megoldott-e a mederben a veszélyes hulladékok elhelyezése?

Válasz: — Bács-Kiskun megyében egyetlen veszélyeshulladék lerakóhely sincs kiépítve. Négy megye kezdeményezésére Kétpó közszégnél tervezettek egy lerakóhelyet építeni, a kérdése jelenleg függőben van. A bajai Kis-motor és Gépgyár az idén előrelépett. Megoldotta a galvánizem

sét, illetve Aszódon történő elhelyezését.

Kérdés: — Mi a helyzet a Nagy István utcai vasúti keresztvezető utáni csapadékvíz árokkal?

Válasz: — Ez a csatorna vezet le a Bácsúsz, illetve a Blévíz csapadékvízét, valamint a Bácsúsz vízkezelő-bereendezéséről elfolyó tiszta visszamosó, illetve technológiai vizeket. Ide szennyvezetés csakis gondatlanságból kerülhet. A csatornában évek óta felhalmozódott szennyanyag eltávolítása, kotrása jelentősen javított a környék környezeti állapotát.

Kérdés: — Alkalmas-e emberi fogyasztásra az ecetgyári és a Bakakút vize?

Válasz: — Mindkét kút vizének minősége megfelelő, emberi fogyasztásra alkalmas; méltán közkedvelt a városban. Sajnos, a kuttak csekély vízhozama nem teszi gazdáltságossá a palackozást.

TISZTELET MÁTYÁS KIRÁLYNAK!

AZ ÖTSZÁZADIK ÉVFORDULÓRA

Corvin János és Bianca Maria Sforza eljegyzésén elhangzott, Marlianus milánói szentörök beszédét tartalmazó kódex (1488) címlapján maradt ránk Mátyás király egyik legjobban sikerült profilképe, melyet Ambrogio de Predis, Leonardo da Vinci legényesebb tanítványa és munkatársa készített. (A kódex VOLTERRA-BIBLIOTECA GUARNACCIBAN található - Bibliotheca Corviniana 1976)

(Harcos)

Április 6-án lesz ötszáz éve, hogy tragikus hirtelenséggel örökre elhalgattott az igazságszolgáltatás és jósgórló oly legendásává vált és utókora által is tisztelt Mátyás király, ki a századokon keresztül csiszoló népmeséknek köszönhetően ma is példaképe az igazságszolgáltatásnak. Ebben a hónapban a megemlékezések sokasága közül egyik legérdekesebb az a fővárosi kiállítás lesz, amely az uralkodó könyvtárának felbecsülhetetlen értékű darabjait bocsátja közszemlélésre.

Elődeinktől — itt a déli végeken — sem volt idegen Mátyás király tisztelete, noha az egész magyar nyelvtérrel ismert személyisége volt, akit a többi nemzetiséggel egyetemben, a bácskai népmesék világában is megkülönböztetett tisztelet övezett.

Mátyás személyiségének kisugárzó ereje még évszázadok távlatából is él a gyermekotvástámaszok világában; mint az áruházban járó diák, vagy vándor, s az igazságtalanságot keményen büntető király. A mesékből kiderült, hogy Mátyás valóban a köz ember, az egész ország — és nem csak egy szűk uralkodói réteg — királyi volt. Az általa védelmezettek mindig az egyszerű emberek.

A király népszerűségét népe szeretetének köszönhetik. Más volt a helyzet a fő-és középneveltséggel szembeni viszonyban, hiszen Mátyás politikája erősen sérítette öns és feudális érdekeiket. A főúri réteg által meggyengített királyi hatalam nem volt könnyű helyreállítani. Akadályai a belső ellenállás, a fenygetés török ellenomlása, a nyugati szomszédok közömbössége, sőt a velük való hadakozás miatt sem. Megállapíthatjuk, hogy Mátyás uralkodói ideje a magyar történelem erőt

próbáló szakasza volt, amikor a magyarság úgy tudott fennmaradni, hogy közben gazdaságában, kultúrájában fejlődött. Köszönhető ez egyrészt az alkotmányosság megteremtésének, és a reneszánsz kultúra, valamint a kor modern technológiája iránti nyitottságnak.

A népmesesi jellemzők tartalmi elemzése azt bizonyítja, hogy a király emelte az ország jólétét. Történelmi tanulmányainkból tudjuk, hogy ő vezette be a kiváltságok nélküli adókötelezettséget, megerősítette Európa legkorszerűbb hadseregét. Számos közép- és felsőfokú iskolát alapított, tudományterületet tízezer kötetes könyvtárra bizonyítja. Alig találunk fel a könyvsajátót, Hess Andrist máris megbízta egy nyomda felállításával.

Az általa behívott olasz meste-

rek megvetették a magyarországi reneszánsz alapjait. Olyan szellemi pezsgést idéztek elő, hogy hazánk melő társa lett Olaszország, a klasszikus tudományok hazájának.

Mátyás udvarában kitűnő helyeket kapott a tudósok és műfűtők serege. A fényes udvar legegysze-

rűbb embere azonban maga a király volt, ki maga is a hivatalát szolgáltnak tekintette.

A kései Honpolgár csak ennyit mondhat. Tisztelet Mátyás királynak!

-ál-

Bajai szerző új könyve

GYIRÁN ISTVÁN: A SZERETET TITKAI

"A fizikai megismerés mellett néhány évtizede létezik az általános evolúciós kutatás, amelynek a feladata bármely rendszer állapotváltozásainak a vizsgálata. E tudomány művelői felteelik, hogy létezik olyan törvényszerűség, amely alkalmas lehet a környezetünkben található összes rendszerek — fizikai, biológiai, társadalmi, gazdasági, etikai stb. — állapotában bekövetkező változások leírására. Ez egy különösen reménytelen vállalkozás, amely még a fizikában tett kísérleteknél is nagyobb eredménnyel kecsegtet; hiszen ha sikerül megtalálni e mindenben működő törvényszerűséget, akkor ezzel nemcsak a fizika problémája, hanem gyakorlatilag az összes tudomány valamennyi problémája megoldódna.

Ha feltelevük, hogy van ilyen közös, mindenben megtalálható törvényszerűség, akkor azt is el kell fogadnunk, hogy a keresett tulajdonság egyben a létezés lényege is, hiszen nem várható el a környezetől, hogy csupán a megismerhetőség kedvéért szerepeltesse minden rendszerben valamilyen állandó tulajdonságot. Egy tulajdonságnak annál nagyobb jelentősége van, minél többször és több helyen megfigyelhető. Ha olyant keresünk, amely mindenben és mindig megtalálható, akkor az a valószínűleg a létezés lényege kell hogy legyen."

"Kedzetben eszemben sem volt a rendszerekkel részletesen foglalkozni, épp így az élő-élettelen és a tudattalattal kérdéssel sem. Ezek mindegyikére az írás vezetett rá. Számomra az írás annyit jelent, mint egy összekészülődött, összegyűrt fonálcsoport a végéinél megfogni, és egy nyílegyenes, csomómentes

fonallá kifeszíteni. Vagyis a háromdimenziós, áttekinthetetlen szövővényből egydimenziós, világos valóságot teremteni. A valóság a fonál. A kuszaság csak állapot."

"Ha elérjük, hogy a világ egyetlen, közös szempont alapján fog változni, akkor ezzel elértük a legfejlettebb viszonyt, a létünk végső szempontját (célját) is.

De hogyan tudnánk mi a világot egyetlen letezőre kovácsolni, amikor olyan kicsik vagyunk még a világhoz képest? A válasz egyszerű: feladatunk csak ott lehet, ahol lehetőségünk is van. A lehetőségünk pedig a szabadságunkban, tehát az elménkben, a gondolatunkban, az akaratunkban van."

"Kitartóan és mindenek fölött az igazsághoz ragaszkodni! Ez a legfontosabb. Nem feladni az igazságot, a teljességet egy közeli, de tökéletlen megoldásért! Az igazságot onnan lehet felismerni, hogy mindig tiszta és egyszerű. És a legfontosabb, hogy jó. Ha valahol valami nem jó, akkor ott valahol valami igaztalan, valótlan, hamis."

"Az igazság a legfontosabb, mert az tarthat meg bennünket az úton, amely a valódi élethez vezet!

A dolgok végiggondolását és megértését nem vállalhatjuk át egymástól. Ez az olvasmány sem ilyen céllal készült. Nem győzködés, nem magyarázat, nem érvek és ellenérvek ököztetése. Egyszerű felsorolások azoknak a tájékozódási pontoknak, amelyek mentén ki-ki megteheti a maga Úját."

A GÓLYA

(*Ciconia ciconia*)

Március utolsó hetében érkezik haza egyik legismeretesebb, legkedvesebb madarunk, a gólya.

A Balti-tengertől délre majdnem egész Európában fészkel. Svédországban szennáció, ha egy-egy pár megjelenik. Költő madár még Északnyugat-Afrikában, Ázsiában, egészen Japánig. Magyarországtól nyugati irányban az elmúlt évtizedekben nagyon megfogyatkozott.

A fogyasztás okai az emberi tevékenység többféle hatásában találhatók. Ilyen a nedves élőhelyek fogyatkozása, a mérgezőek, a nagyfeszültségű elektromos vezetékek. Magyarországi állománya 1958-ban kb. 800 pár, 1970-ben kb. 4500 pár, 1988-ban kb. 6000 pár volt. Nagy megfogyatkozásának oka nálunk valószínűleg a DDT használatában keresendő. A fiatal példányok pusztulását ma leginkább az elektromos vezetékek okozzák. Ez összefügg azzal, hogy a hetvenes évektől az új fémek egy részét (30%) elektromos vezetékek oszlopaira építették. Nagyon sok veszély leselkedik rájuk hosszú, kétszer tízezer km-es vándorútjuk közben.

Az útvonal a gyűrűzési adatokból nagyon pontosan ismert. Dániában 1907-ben Mortensen már gyűrűzött gólyákat. A magyaror-

szági először Isztambul irányába indulnak. Ott, ha valaki szeptemberben fölnéz az égre, több százas csapatokat láthat átkeringeni a Boszporusz fölött, Ázsiába. Tavalyelőtti és tavaly saját szememmel láttam, hogy fehér gólyák, fekete gólyák, békászó sasok, kígyászölvekek, törpesasok szárai — kihasználva a felszálló áramlatokat — hogyan hagyják el Európát a több évezredes útvonalon. Keletebbre, Anatólia belsejében, sekély vízfű tavak partján találkoztam pihenő, táplálkozó, kisebb — 80-100 példányos — csapatokkal. A következő helyek, ahol néhány hét múlva Izraelben összegyűlnek, például Eilat, majd Egyiptomban a Nílus völgye. A legdélibb hely, ahol magyar gyűrűs gólya megkerült, Fokváros környéke.

A veszélyforrás nem a mondóka szerinti török gyerek, aki megvágta a lábát, hanem a felöltött emberek, akik a vegyszerekkel, vagy át nem gondolt természet-átalakításokkal tönkreteszik az élőhelyét.

Magyarország az egyetlen ország Európában, ahol számuk az utóbbi években növekedett. Ez mindenképpen reményt jelent, de felelősséget is.

Kalocsai Béla

LUTRA

Örülünk, hogy igénybe vették segíteni akarásunkat, és több tizen találkoztok hétfőnként az Újvárosi Általános Iskola régi könyvtármémben, hogy elcsereíthessétek felesleges matricáitokat.

Örömmel közöljük, hogy mintegy 30 társatoknak már teljes az albuma, és sokaknak több mint a felét sikerült begyűjteni.

Mivel az új beküldési határidő május 20. ezért addig nyitva áll ez a lehetőség — hétfőnként délután 16 óráig — számotokra és kísérőitek számára, akik legalább olyan izgalommal és lelkesedéssel segítenek a matrica-vadászatban, mint a fűzetulajdonosok.

Eredményes szórakozást kívánok ehhez a nem olcsó játékhöz (1.300 Ft a teljes képanyaggal), és remélem, hogy a beragasztott képek alatti szöveget is elolvassátok. Enélkül csak egy képeskönyvet vadászatok volna össze.

Harczos István

BAJAI ARCKÉPCSNOK

(1.)

LOVAS ANDOR (1890-1954)

Száz éve, 1890 április 22-én született Baján LOVAS ANDOR főként, karmagy, zeneszerző. Régi bajai vízföldmész családból származott. A molnármeester édesapja tíz élő gyermeke közül a hetedik volt. Iskoláit - az elemi, a polgári és a tanfőképzőt - szülővárosában végezte. A képzőben kántori oklevelet is szerzett. Először Jánosalmán tanított, ahol kántorrá is megválasztották. Itt működött 1928-ig, majd megpályázta a megüresedett bajai belvárosi nagytemplom főkántori, karmagyi állását, amelyet hét pályázó közül nyert el. Bajai működésével feléledt a zenei élet. Egyházi ének-kart és zenekart szervezett, melyek minden nagyobb ünnepen és szertartáson közreműködtek. Nem mondhatjuk azt, hogy az egyházzenei elvek és törvények szabályait a liturgia gyakorlatában mindenkor betartotta, de ezt akkor Baján is csak bocsánatos bűnnek ítélték. Tódultak a hívők a zenés nagymi-

sékre és Kalocsán is az volt a szólammondás, hogy ha az érsek szép misét akar hallani, akkor Bajára megy. Sokoldalú kulturális tevékenységet folytatott. Egyetemi, iskolai énekkarokat, zenekarokat szervezett és vezetett, tanította a bácsbokodi fúvószenekart, a bajai vasútasok mandolin-zenekarát. Volt óraadó, és sok kántorjelöltet segített a szakma elsajátításában. Megkedvelte a bajai közönséggel a könnyű műfajt. Ismert darabokat írt át könnyebb zenei leletekre, sokszor saját szövegrezsett és szerzeményeit is belekomponálta. A harmincas, negyvenes években szinte minden télen előadtak több zenés darabot. Az első világháború idején sokszor bevonultatták katonának, több kitüntést kapott és többször megsebesült. Egyik fülére süket is maradt. A hadifogságból 1945 őszén tért haza és újból szervezni kezdte a zenei életet. Egészsége azonban fokozatosan romlott, majd 1954. június 7-én meghalt. Utolsó útjára,

a Rókus temetőbe a "fél város" elkísérte mindenki Bardsi bicsóját.

A negyvenes években inaskodtam mellette, így tapasztalhattam - amit még ellenségei is elismertek -, hogy egy humanista, örökvidám bohém, de páratlan munkabírást és aktivitást zenész volt, aki rendkívül sokat tett a város egyházi és világi zenei életének fejlesztése érdekében. Zenekarának egy ideig vezető elsőhegedűse voltam, így alkalmam volt például a Szent Teréz és a Szent Imre miséinek előadásában részt venni, de a De la confession c. igényes kamaratriójának ősbemutatóján is közreműködni Udvardi Istvánnal (cselló) és Lukin Lászlóval (orgona). Erdemes lenne lappangó egyházi és világi alkotásait számba venni és rendezni, hiszen az idősebbek talán még emlékeznek egyházi művein kívül más szerzeményeinek előadásaira, a Bácsország, vagy a Diákbar című zenés darabokra.

Lovas Andor biztos alapképzettségű, tehetséges, tudását autodidaktikus módszerrel fejlesztő

zenész volt, aki jól játszott orgonán, zongorán, csellón és nagybőgőn. Kiválóan komponált, rügtözött és nagy jártasságra tett szert a hangszerelésben is. Érces bariton hangjában sokan gyönyörködhettek.

Érdekes epizódja életének, hogy mikor az első világháború idején Budapesten egy kórházban volt sebesült lábadozókénti, heccből elment egy operaházi énekes felvételre. Olyanokkal felvételizett, mint Palló Imre és Kórhé Endre, akik később híres operanékesek lettek, mégis ő kapta a legmagasabb pontszámot. Nagy volt a bizottság megdöbbenése, amikor megtudták, hogy tartalékos hadnagy - akkor még jánosalmi kántortanító - volt a felvételiző, s nem volt annyi jövedelme, hogy felvétele esetén képeztezhette volna magát. Sajnos, Lovas Andor nem rendelkezett annyi jövedelemmel, hogy képeztezhette volna a hangját.

Bánáti Tibor

Rövidesen egy kiemelkedő helytörténeti könyvet vehetünk kezünkbe. Kapocs Nándor — Köhgyi Mihály mintegy 500 oldalas közös munkáját, a bajai ferences zárda háztörténetének első kötetét. Köhgyi Mihály szíves hozzájárulása miatt a könyv előszavát nyújtjuk át olvasóinknak.

Köhgyi Mihály:

A FERENCES ZÁRDA HÁZTÖRTÉNETE

Baja egyháztörténete teljesen feldolgozatlan, de a ránk maradt források is gyérek, hézagosak. Iványi István, Bács-Bodrog megye kiváló helytörténész ugyan azt írja, hogy a XIV. század elején Baján két plébánia létezett, az egyiknek Máté, a másiknak Bodor nevű plébánosa volt, de adatainak forrását nem adja meg, s ez ideig nem sikerült annak nyomára bukkanni. Valóban lehetett Bajának már a XIV. század elején plébániája, de kettő aligha, hiszen a jórést kismesekből álló település egy volt a sok közül, sem nagyságával, sem jogi állásával nem emelkedett ki a környező falvak sorából.

Baja papjairól az első hítes adat 1423-ból való. Ez év január 24-én jelenti a kalocsai káptalan Zsigmond királynak, hogy a Pál bátai apát és a bátonosori Tóttüs János közötti perben megette a tanúkihallgatást. Az történt ugyanis, hogy a bátai apát egyik jobbgya marhákat akart elhajtani a Tóttüs bírtokról, de rajtakapták és kerébe törték. Az apát nem hagyta annyiban a dolgot, a királyhoz ment panaszra, aki azután a kalocsai káptalant küldte ki a többi tucat tanú kihallgatására. Közül szerepel Mátys szeremlei és Tamás bajai (dominus Thomas de dicta Baya) plébános is, akik "az apát előadásá szerint tudják" az eseményeket, és mellette tanúskodnak.

Legközelebb 1453-ban találkoznak a bajai plébánossal egy, a papi tized visszatartása körül keletkezett huzavona szereplőjeként. Az egyházat a kánonjog és az országos törvények szerint a külföldie termékeknek egyezteté illette meg, amit eredetileg mindenki köteles volt adni, térszámítási állásra való tekintet nélkül, még a király is a kincstári jövedelemből. A XIII. században a nemesi osztály kiharcolta a tizedmentességet, s ettől kezdve csak a jobbgyar tartozott beszoiglatni azt. Ezt elvben teljes egészében a püspök vette kézhez, és egyházmegyéi intézményeinek fenntartására kellett fordítani. Gyakorlatilag a plébánosok és a káptalan tagjai is részesültek a tizedből. Kezdetben az egyház saját kezelésben tartotta a

be. Az árutermelés fejlődése, valamint a begyűjtés költségeinek megtakarítása vezetett azután a pénzben való behajtásra. Ez a jobbgyaknak — közvetve a földesúrnak is — egyszerűbb, és kedvezőbb volt. Ha azonban a terményt jobb áron lehetett eladni, újra természetben követelték a tizedet, s ez a váltogatás mindig a jobbgya hátrányára történt.

Herczegh Ráfiel kalocsai érsek úgy egyezett meg 1450-ban a Tóttüs családdal, hogy négy faluban (Pathala, Kathmar, Thymak, Barackza) 20 bíróialmi pénz fizetésének a jobbgyok tized fejében. Híbeje írja azonban az érsek úr, hogy ez maradt a tized fizetésének rendje, "amíg Isten akaratából érseki tisztünkben maradunk", három évre rá már újra természetben kér. Csakhogy Tóttüs László családjáról és tisztartói kikérgetését az érsek embeireit, akik a tizedet "a terményekből, tavasziakból és a többi apróságból" ki akarták venni. Az érsek utasította a környező falvak plébánosait, hogy Tóttüs Lászlót és családját kiközösítsék, a leghigorúbb büntetéssel sújtás. A kiközösítés melé megbízott papok között — a bátonosori, dávidói, szántói, küllidói, szentgyörgyi, bodrogi, geszti, szentlőrinci, aranyalmi társaságban — szerepel a bajai plébános is, de egyik papnak sem írták ki a keresztvénés az oklevelben. Az érsek a végrehajtás módját is közölte az ebben kevésbé járatos papjainak: "...minden egyes vasnapon és ünnepnapon a szentmisék alatt, amikor az istensziatek meghallgatására a nép nagyobb tömege jön össze, megkondítja a harangozat, a gyertyákat meggyújtva majd előlva közösítésk ki". Az érseki végzés a bűnösöket megátalkodottságuk miatt kizárta az istensziatelekekről, megtagadta a szentégek kiszolgáltatását, felfüggesztette kegydri jogaikat, pap nem temethette őket, s nem kerülhetek "megszentelt földbe" (temetőbe), a hitbé keresztényeknek kiközösítés terhe alatt megtiltotta, hogy az illetőket egy asztalnál étkezzen, egy fedél alatt lakjon, velük szóba álljon vagy imádkozzék, őket akárcsak kö-

Hogy aztán sor került-e erre a nem mindennapi eseményre, vagy a vétekek jobb belátásra tértek és fizettek, az már nem derül ki a reánk maradt oklevelekből. Valamint rendeződhetett a dolog, mert még évvel később az új érsek, Várdai István olyan utasítást ad adószedőinek, hogy a négy faluban a "megszokott módon" szedjék a tizedet.

A település gyorsan gyarapodott, s ezt elsősorban kedvező földrajzi felvételének köszönhette. Nem tudjuk mikor kapta a mezővárosi rangot, de 1472-ben már mindenképpen ezek sorába tartozott. Ekkor Mátyás király azokat a részbírtokokat, melyek Bajai András bírtokában voltak Baja mezővárosban és a szomszédos (a várostól délre fekvő) Pető bírtok (in oppido Baja et possessione Pethe), és amelyek a Bajai család magva szakadával visszaszálltak Magyarországra szent koronájára, Czobor Jánosnak, Mártonnak, Imrénének és a Pakai családnak adományozta.

Bizonysora vehetjük, hogy Bajának az egész középkorban át volt temploma és plébánosa, még ha forrásaink ritkán szólnak is rólok. Utóljára 1458-ban említi az okmányok a bajai plébánost: Miklós, akinek Várdai István kalocsai érsek meghagyta, hogy Tóttüs Lászlót és jobbgyait a papi tized fizetésére intse.

1526 szeptemberében Szulejmán szultán az anatóliai seregvezérszabaitól Baján is átvonult, amikor — Buda elfoglalása után — a Duna bal partján a pétervárdai révhez igyekezett. Ez év őszénél Baja és környéke a két ellenkirály, Habsburg Ferdinánd és Szapolyai János küzdelmének egyik színterévé vált. János király egyik híve Csérni (Nenad) Jovan a Temes vidékén élő szerbekkel Bács vármegey elhagyott területeire (ad desolatam terram Bachmege) vonult át. Az elnéptelenedés nem volt teljes, s csupán a lakosság meneküléséről és átszaporításáról (összeköltözéséről) beszélhetünk, amint azt a későbbi defterek egyértelműen bizonyítják. Kétségtelen azonban az is, hogy a régi, katolikus hitű lakosság egyben az újonnan jött görögkeledek

között lakosság szomorú állapotól érzékelteti Verancsics Antal, a későbbi esztergomi érsek, aki 1553-ban köveiséget vezetett Konstantinápolyba, és a Dunán lefelé hajózva vidékünket is érintette, így ír: "Jóságos Isten! Mily szomorú képet mutatott az egykor legjobb és legtermékenyebb föld, milyen elhagyott itt minden, mennyi vad tanýz a szántóföldeken és szőlőkben, milyen ritka mindenfelé a földmívelés, ritka az állat, s csak a pusztaság végtelen. Kormányosunk, egy szerb ember beszélt, hogy hajdanán, amikor még hazánk épségben állott, itt egy házközben több lakó volt, mint amennyit most harmincban alig lehet találni. Mít szőljék a földig lerombolt városokról, amelyeknek nevei is elenyésztek?" Verancsics jól tudott szerből, így leírása hítes, bár a viszonyok ennél sokkal bonyolultabbak és összetettebbek voltak.

A környék központja és egyben legnépesebb helye Baja volt. A török katonaság ugyanis nem szóródott zét a falvakban, hanem a várakban és a palánkokban lakott. A ránk maradt katonai zsoldjegyzékek szerint 1556-ban a bajai őrség parancsnoka Sabán Abdullah aga volt, szeméjia (százados féle) All Abdullah. Alattuk öt oda (raj) szolgált, melyek mindegyikébe 6-9 ember tartozott. Együtt 38 főből — nagyjából rész rációkból — állott ekkor a bajai őrség.

1558-ban ugyanazok a parancsnokok, az őrség azonban 58-ra szaporodott. A közlegények rációk. Tíz évvel később 1568-ban Huszen aga a parancsnok, aki alatt 9 ember szolgált, mindegyikben 7-10 ember található, kik túlnyomórészt rációk. Együttesen 78-n vannak. A zsoldjegyzékben "mar-talosz" néven fordulnak elő. Ezek béke idején is szolgált, a Balkán-nan toborzott katonák, akik szoldot kaptak. Csupán parancsnokok és esetleg helyettese volt török, a többiek javarészt őzlézföldök.

JELES NAPOK

Április - Szent György hava - Bika hava

8. **Virágvasárnap.** Barkaszentelés a templomban. A szentelt barkát, mely gonoszűző és gyógyító erejű — részben a hozzáértőkő sűrjára tűzik, részben a tetőgerendához szúrják, hogy a házat végezd a bajtól. A lányok ibolyát szőrnak mosdóvizükbe, s abban mosdának. Másnap kezdődik a nagyhét, készülődés a húsvétra.

Hétfőn a nők mosnak, meszelnek, kedden vasalnak, szerdán tisztálkodnak. A férfiak is befejezik a földeken a munkát; a házat, keret teszik rendbe.

12. **Gyula.** Századik nap az évben. Az indás növények vetésének ideje.

Nagyszütiörök, zöldcsütiörök. Valamilyen zöledet kell főzni, hogy jó termés legyen. A jószágának több napi takarmányt készítenek be, hogy jóvőre is bőséggel legyen. A délutáni litániára kicifrázot vesszük visznek, s mikor a pap imakönyvét az oltárhoz üti, a padokat verik; ez a Pilátus-érés.

13. **Nagypéntek.** Jézus a keresztúton háromszor esett el, mert a kiöntött mosóvizen elcsúszott. A frissen sült kenyér és a főtt sonka illatától tért magához. Ezért megáldozta azt, aki nagypénteken mos, de megáldotta, aki kenyeret süti, sonkát főz. Egyébként szigorú

bőjt, sokan csak pattogatott kukoricát esznek egész nap.

14. **Tibor.** Ezen a napon szőlőnek meg a pacsirták és kakukkok. **Nagyszombat.** A feltámadási körmenettel megszűnik a bőjt.

15. **Húsvétvasárnap.** Régekte korokban vitték a sonkát, bárány sültet szentelteni, s nem is engedték addig enni belőle.

16. **Húsvéthétfő,** húsvét másnapja, a locsolás ideje. Hajdan már éjjel után elindultak a legények vödörrel, s a kútnál öntötték le a lányokat. Baján szalagokkal és törökzöccsel feldíszített fiákeren járták a bunyevag legények a várost, keresték fel az ismerős lányokat. Elmaradhatatlan volt az esti multság.

24. **Szent György,** a kikelet ünnepe, a teletől jószág kihajtásának napja. Pásztorok, cselédek szegődésének a napja, de pl. a bérleti szerződéses is ekkor kezdődtek. Hajnalban harmatot szedtek; a más vetésén lepedők húzták, a kicsvart harmatot többek közt a kenyérlisztre csöpögtették, hogy szagot megkeljen. Az elásvott kincs felveti a lángját, az e napi eső jó termést hoz. A tők és kender vetésének napja.

25. **Márk.** Búzaszentelés. Körmenet kereste fel a falu közelében lévő búzaföldet, a pap megszentelte, s mindenki vitt haza néhány száll szentelt búzát, s ebből adták az állatoknak. Ha a fülemüle énekel szép lesz a tavasz.

28. **Vitális.** Férfiak számára dolgoztató nap, semmit sem szabad vetni ezen a napon.

30. **"Széna Kata napja"** (Sienai Katalin). Konyhai veteményeket tilos vetni.

Az áprilisi esőzés kergeti a fagyot. Ez a hónap a sárgarépa, petrezselyem, hagyma és zab vetésének ideje. Ilyenkor vetétek a hízónak valót, ültették a kacskákat. (Eldző számunkban tévesen közöltük a farsang idejét. Elnézést kérünk.)

Prokop Péter rajza

S.E.

BAJAI NYOMDÁK II.

A már említett Schön Jakob Nyomda és Kiadó (1845-1870) mellett jelentős szerepet vitt a város irodalmi életének kibontakoztatásában Mederschitzky Ignác könyvnyomdája (1857-1867), mely magyar és német nyelvű munkák kiadását végezte. Itt jelent meg 1857-ben a "Bajzer Handels und Gewerbe Zeitung" c. újság, melynek Trics-Tracs címen volt egy melléklete is. Ebből a nyomdából került ki 1858-ban a "Statuten der Bajzer Lieder-Tafel" c. füzet, azonkívül években át a Vörösmarty Album, és több verseskötet. A száz évvel előtti években működött még a városban: Szilber Nepomuk János Nyomdája (1868-71), Paul Károly Gyorsajtója (1872-75), Streintz Béla és Vilmos Nyomdája (1876-79), Jilk Gyula Könyvnyomdája (1874-76), később, 1877-ben indult Ná-

nay Lajos Könyvnyomdája, mely 1913-ig volt az alapító kezelésében, azután átadta fiának, ifj. Nánay Lajosnak. Az ő nyomdagépeit 1918-ban a Corvin Nyomda tulajdonosa, Spitzer István vette meg.

A kilencvenes évek elején az 1846-ban indult Kollár Antal és Fia Könyvkereskedés könyvkötődei, kiadói és nyomdai részleggel bővült (1891-1940). Vállalkozásában regények, verseskötetek és közgazdasági nyomtatványok mellett gazdagon illusztráltak és díszkötésű albumok is készültek (Pl. a Tóth Kálmán Emlékalbum 1894-ben). Ez idő tájt és a századforulón ismert volt Bácskában Kazal József Könyvnyomdája (1898-1915), és Rajkovicz Károly Könyvnyomdája (1898-1903) is, melyek kisebb terjedelmű könyvek, szabályrendeletek, iskolai értesítők, plakátokat készítettek.

Nagyobb kapacitással működött a Corvin Nyomda (1912-1949), és az Új Élet Nyomda (1920-1949), melyek napilapot is jelentettek meg. Mellettük több kisebb nyomda: Kovács Benze Albert Nyomdája (1928-49), Bakanek és Goldberger (Gádor) Nyomdája (1927-49), Rózsa Dezső Nyomdája (1928-44) és Stahli Károly Nyomdája (1941-49) látta el az észak-bácskai terület szükségleteit.

A bajai nyomdak állami kezelésbe vétele 1949. dec. 29-én történt. 1950-től Dél-Dunántúli Nyomdaipari Egyesülés (Pécs) Bajai Telepe, majd 1952. márc. 27-től Bács-Kiskun Megyei Nyomdaipari Vállalat Bajai Telepe néven működött. Mai nevét — Petőfi Nyomda Vállalat — 1972. április 30-án vette fel.

A nyomdak mellett — hozzájuk kapcsolódva — a múlt század közepétől számos könyv- és nyomtatványkereskedés is létesült, és rövidbe- hosszabb idejű működött. Ezekről adandó alkalommal írunk majd.

Bárdos Ferenc

A szerkesztő megjegyzése: Cik-künk első része a Bajai Honpolgár februári 1. számában olvasható. A most közölt befejező, 2. rész technikai okokból kimaradt a márciusi számból. Sokan érdeklődtek, hogy hol lehet hozzájutni a Bajai Honpolgár 1. számához. Miután az összes példány elkel, oly módon tudunk kézzel segíteni olvasóinknak, hogy — természetesen az igénylő költségére —, fénymásolatot készítsünk, akár egyes cikkekről, akár az egész lapról.

SZEMBENÉZVE

Szavamat egy olyan jelenség miatt emelem fel, amely hatalmas apparátusával behatol a legridegebb panellakás bérldőzébe csak úgy, mint a szélső falusi ház tulajdonosához. Mégpedig olyan elsőpró hullámvérrel, hogy javainak már nem pusztán kedvezményezettjei vagyunk, hanem rabjai és áldozatai is. Az egyre újabb szenciációkat találó információradatára és a következményeként fellépő információk éhségre gondolok. Napjaink minden percére kell jutni valamiféle szenciációnak, melyet ha nem a saját, hát magunk kommentálunk.

Olyan csapdában élünk, melyben környezetünk is csak úgy képes elismerni tájékozódásunkat, ha mindenhez hozzá tudunk szólni, ha bármilyen témában szakértőnek bizonyulunk. Ha nem vagyunk szakbarbórok, ha... És még annyi mindennel lehetne folytatni az elvárások sorát. A kihívás végül azt eredményezi, hogy aki valamiképpen is ad magára, az fokozott hírvadászra serken. Olyannyira, hogy reggel a rádióval ébred, mely napközben is szól. (Azt sem tudjuk, miről, csak beszéljen.) Este pedig addig lögünk a tévéműsor, amíg világít a készülék. Mielőtt felhőrdülné a kedves olvasó, idejében leszögezem, nem a tájékozottság igényét akarom pellenégre állítani, mely valóban fontos eleme társadalmi boldogulásunk-

nak. Főleg a mai feigyorsult időkben. Ha azonban egy fáradt percünkben szembenézünk önmagunkkal, láthatjuk, mennyi jel mutat a sajnálatos tényre, mely mellett nem lehet szó nélkül elmenni. Magunk is tudjuk, hogy nem csupán a pénzüink veste fel az infláció iramát, hanem a szavaink, mondataink is, melyeket köztölemként használunk, gondolati tartalom igénye és gondolatíságra való készítés nélkül.

Sajnos, így van ez még akkor is, ha éppen a nyelvünk az egyik legfőbb kincsünk. Tehát a szavak áradatával nem hagyhatjuk veszni az értéket. Egy pillanatra kellene csupán megállni és gondolkodni azon, hogy hogyan válhatnánk a frázisk mellőzésével önmagunk valódi alkotóivá. Csillapodni egy pillanatra, és szétnézni szűkebb környezetünkben. Aki megélté, tudja és bizonyítja, bármilyen szenciációs hírnél nagyobb élmény lehet felfedezni egy vízitűkör vibráló gyűrűsését, az erdei fák tövében csendben nyíló kis virágot, vagy éppen szemmel végigkísérni a naplementét.

Ezek olyan jelenségek, melyeket szóval nem lehet elmondani, de információk értékük a tartalmas emberi élet nélkülözhetetlen eleméi.

-41-

RAJZKATINÉNI

Teljes nevén dr. Rendes Béláné-rajztanáár, nyugdíjban. Így igazabban hangzik, mint "nyugdíjas rajztanáár".

Még nem láttam tanítani, de már tudtam, hogy a rajz, a kifejezés öröme áradó lehet benne, hiszen az ismerős gyerekeket, tanítványait láthattam otthon rajzolni. Nem a több-kevesebb szokásos rajzfilmgurkákat, hanem tanulmányozták kezüket vagy a hátdaráló szerkezetének megfigyelése után új masinákat igyekeztek kitalálni.

Önmagát is úgy látja, mint egy-szeri csodát. De nem talált ékköknek, hanem csiszolnivaló kőnek, kavicsnak. Friss szemmel, elfogulatlan lélekkel fordul a dolgok és a lények felé. Mindermek keresi a jó oldalát.

— Nagy öröm festeni. Másképpen kelek fel, ha tudom, hogy aznap festhetek. Önző hiedelemem, hogy úgy látom a világot, ahogyan más nem. Nekem örömet jelent, ha ezt kifejezhetem. Nyugdíjas korom nagy élménye, hogy most több időm jut erre. - valjia Kati néni.

Ha három kívánsága teljesülne, az egészség és az utazás után a festés következne. A harmadik kívánság főleg nyáron teljesül, Hajóson, az alkotótáborban.

— Az első héten nehezen megy, később úgy érzem, mindent meg tudok festeni. Belül mindig hordok magamban három-négy képét tartalékban. Abban a pillanatban, ahogyan leteszek egy színt, a kép diktálja önmagát. Gyakran előfordul, hogy festek egy világos, légi-es képet - amilyenre vágyom. De mire elkészül, sötét, súlyos, erőteljes lesz. A kép az úr, nem én. Engem lep meg a legjobban az eredmény.

A maguk-tervezte házban két dolog tűnik fel. Először a kén-

majd a rend. Sok-sok kép. Jórészt saját munkái, erőpróbaképek.

— Fel kell akasztanom a képet ahhoz, hogy lássam: jó-e? Ha három nap múlva is jó, akkor együtt lehet vele élni. Amikor készítem, nem tudom megítélni.

A főhelyen egy kis talányos Tóth Menyhért mű: két foltyja boi háznak, hol élőlénynek hat. A világnak ilyen bensőséges szerzete irányítja alighanem Kati néniit akkor, amikor nemcsak a keretben függő képek, hanem szinte minden más is képpé válik:

— A szótessel letakart asztalon az almák, másutt szépívű vázák, a lépcső gazdag éreztű fája... Az "ünnepi látás" óráiban az ablakkeret is képerenté válik, különösen a nyári képzőművészeti táborok hatására. Ilyenkor mindenütt képeket látok. Mások csak azt, hogy piszkos az ablak, meg kell mosni.

És a rend? — A józanság rendje. Rend nemcsak a konyhában, a kertben, rend a különönmű szemétfélek elkülönítésében — égjen az éghető, humuszszá válják a szervezesanyag, de főként a jól szervezett életmódszabban.

A Nagy István Társaság vezetőség szívesen vállalta:

— Élvezem a programok szervezését. Most a helyi gyűjtőket, művészeket keressük fel. "Nagy István nyomában" útra kerekedünk Erdélybe.

Hálásan emlékszik vissza volt szakfelügyelőjére, Gál Sándorra:

— Sokat tanultam tőle, legfőképpen azt, hogy a leggyengébb munkában is meg kell keresni a jó.

Én pedig a Gyakorló Általános Iskolában, utódjaként, gyakran álllok előtte képzeletben a kérdéssel: Jó lesz ez így, Kati néni?

Késmárkv Mária

Prokop Péter rajza

"Az emberiség utolsó evolúciós flexe a környezetvédelem."

(Dr. Balogh János biológus)

Kedves Barátom!

Arra szeretnék kérni, hogy április 22-én vegyél részt azon a megmozduláson, amelyet közös munkával az évszázad legjelentősebb környezetvédelmi eseményévé tehetünk.

Húsz évvel ezelőtt én voltam az első Föld Napja kezdeményezője, és 1970. április 22-én 25 millió amerikai emelte fel szavát természetért. Ez a történelmi jelentőségű esemény az Egyesült Államokban fontos változásokat eredményezett. Az USA-ban szigorú törvényeket hoztak a levegő és a vizek védelmére, új környezetvédő szervezetek alakultak, és több millió ember tért át az ökológiailag érzékenyebb életvitelre.

Sajnos ma azt állapíthatjuk meg, hogy a természetet romboló erők sokkal gyorsabbak nálunk. A bizsiféra a pusztulás szélére jutott. Deje komolyan venni az ipari szennyezést, az óserdők írtását, a vadak terjeszkedését, az üvegáztatást, az ózonlyukakat, a veszélyes hulladékokat, a túlnépesedést, az olajkatasztrófákat, a savas esőt, az óceán szennyezettségét, és környezeti válság egyéb megnyilvánulásait. Az ökológiai válság mellett — a termomukleáris ábrórit kivéve — a Földünkre lehelkedő minden egyéb veszély elterpül.

Legjobb tudásunk szerint az let-halál kérdésében a következő vitized mondja ki a döntő szót. Egyetlen nap tehát nem elég. A Föld Napja, a környezet évtizedéért indítja el az 1990-es éveket.

Az idei Föld Napja nagy hatású, világéretű megmozdulás lesz. A cél az, hogy azoknak is szívgilyük-váljon a természet rendjébe illeszkedő emberi élet kialakítása, akik ezt eddig nem tartották fontosnak. A cél az, hogy országhatárokat, kontinenseket és kultúrákat átívelő szövetségek köttessenek. A cél az, hogy milliók támogatása adjon alapot a politikailag rázós döntések meghozatalára.

A részvétel legjobb módját lakóhelyeden kell megtalálnod. A városi tömegfelvonulásoktól kezdve a szabadegyetemi előadásokig, a faulttetési és hulladékok újrahasznosításának megszervezéséig, a nemzetközi hírközlési rendszerek bevonásától a falusi majlisokig sokféle akciót el tudok képzelni. Azt remélem, hogy minden országnak, városnak, falunak, sőt minden iskolának saját szervezői lesznek: sajátos progra-

mokkal, de a környezetbarát társadalom közös vágyával. Te is csatlódj bel Ha ismerst olyan embereket, akiket aggaszt a természet pusztulása, tájkoziasd őket a Föld Napjáról! Ez az a harc, amelyet az emberiségnek nem szabad elvesztenie!

Öszinte tisztelettel:

Denis Hayes

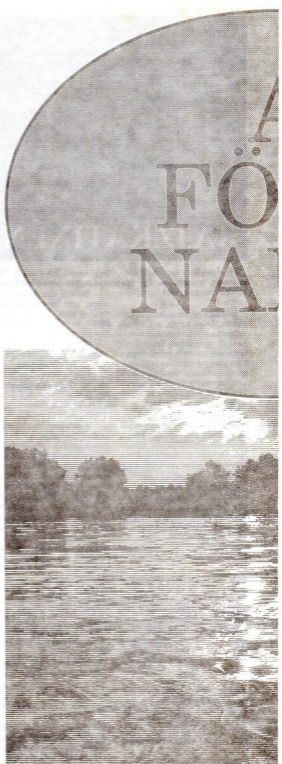
"Az emberiség a XXI. század küszöbén fedezte fel természetes környezetét, amelyben évezredek óta él. Az emberi civilizáció technikai forradalma során, létünk természetes és mesterséges feltételei közti feszülő ellentmondások látványos, néhol kétségbejuttató lerészbe torkoltak. A technikát teremtő ember tudása, hatalma, kapzsi birtoklásvágya, a humanizmus eszméitől elrugaskodott "jólét" mámorra, nemegyszer a megmondhatatlan apák rablógazdálkodásának következményei; a bűntelen gyermekek jegei szállnak. Az emberiség legnagyobb feladata századunk második felétől a megvadult civilizáció megszelídítése, a természetes és mesterséges kategóriák összebeiktése lett. Ezt a békített ma környezetvédelemnek hívjuk.

Az ember természetes környezetének fontos eleme a felhőkből hulló, folyókban hőmpölygő, tavakban hullámzó, életet adó, gépeket hajtó, iparunkat, jólétünket, gyönyörűségünket szolgáló víz. Bolygónkon azért alakulhatott ki a földi értelemben vett élet, mert itt a víz mindhárom állapotában, nagy mennyiségben található. Víz nélkül az élet elképzelhetetlen."

(Dr. Felföldy Lajos: A vizek környezettana)

"A civilizált ember életfenntartó-rendszereinek két oldala van: egy műszaki "mesterséges", és egy környezetbiológiai "természetes" oldala. Mai fejlődésünk abba a szakaszba jutott, amelyben életünknek a bizonyos határon túl nem terhelhető, nem feszíthető természetadta feltételeit a szinte vég nélkül fejleszhető műszaki rész fenyegeti. Világos, hogy ha a természetes oldal adottságai nem növelhetők, a műszaki oldalt kell ehhez igazítani. Ez a környezetbiológiai szemlélet lényege a mindennapi élet számára. A természetes és mesterséges oldal egyenletyben tartása a valóban tudományos alapon fejlődő társadalom egyik legégetőbb problémája és ezt kell szolgálnia az emberi környezet védelmének is."

(Dr. Felföldy Lajos: A biológiai vízműdsítés)

Paul McCartney

a legendás Beatles-együttes alapító tagja 13 évi szünet után, a múlt év őszén ismét világgörfüli turnéra indult. Ez a koncertkörút a "Föld Barátai" elnevezésű nemzetközi környezetvédelmi szervezet közreműködésével szerveződött, s egyik célja éppen az volt, hogy a tömegek figyelmét ilyen módon is a földi élet veszélyeztetettségére irányítsa. A koncertjegyhez mellékelt nagyon szép programfüzet első oldalára maga Paul McCartney írt ajánlasként egy rövid tanítómesét...

"...egy olyan országról, amelynek égbolján egy nagy lyuk volt. Az itt lehullott eső mérgező sav volt, amely megölte a fákat. És csak néhány gaz nőt a talajban, amit viszont a farmerek által használt különleges vegyszerek tettek tönkre.

Néha az emberek megkérdézték ugyan, miért van ez így? De a minden othonban megtalálható Tv képernyője ilyenkor azt válaszolta nagy nyugalommal: hogy ennek így kell lennie. És az emberek ezt így vették tudomásul. Elfelejtették kérdéseiket is, és mentek a dolguk végzésére.

Egy kisgyerek egy napon szürke reggelre ébredt. Az eső a lyukas égből esett, és a talajban mindössze néhány gaz nőt. Az emberek pedig csak mentek a dolgukra, mint végtelen sorokban a szomorú kis hangyák.

Egyszer csak felfigyelt a gyermek arra, hogy az egyik ember megállt, és azt kérdezte: valóban ez a legjobb módja létezésünknek? De a mindenütt megtalálható Tv képernyő már adta is a választ: ha jóléte, finom dolgokat és fényűzést akartok, akkor fizessétek is meg az árát. Szükségszerű, hogy elszennyezzétek a földet. Ennek egyszerűen így kell lennie.

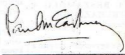
Megint mindenki elfelejtette a kérdést, s az emberek folytatták ott, ahol abbahagyták. De a kisgyerek ebbe nem nyugodott bele, és hangosan azt kiáltotta: kell, hogy legyen egy másik, jobb útja annak, hogy szükséges javainkat előállítsuk, egy olyan, mely nem teszi tönkre a levegőt, a vizet és talajt.

És az emberek ekkor már figyeltek, kikapcsolták a Tv-t, és elindultak, hogy ezt a jobb utat megtalálják.

Az ország hosszú idő után először ismét virágba borult. Az ég

újra csodálatosan kék lett, az eső pedig megédesedett.

Itt az ideje, hogy mi váljunk ilyen kisgyerekké, hogy egy szebb és jobb jövőt kezdhesünk el... ÉS TE HOGY GONDOLOD?

Mit lehet az idézett gondolatokhoz még hozzátenni? Legfeljebb annyit, hogy még egyszer kiemeljük, nem lehet napjainkban ennél aktuálisabb és fontosabb kutatási céltűzés, művészeti téma és politikai program.

Miközben az ember csillagokért próbál magasodni, elfeledi madarak lábnyomát imádni. S egyszer csak nem marad senki, aki átvinné a szeretmet a tálsó partra...

Schmidt Antal

Bálint Attila rajza

A napirendhez kiegészítés nincs, azt az ülés egyhangúlag elfogadja.

A jegyzőkönyv vezetésére felkérve: Gombás Miklós, az egyesülés stúdióvezetője. A jegyzőkönyv-hitelesítők: dr.Érdőgh Endréné és dr.Hontvári Péter.

1. BESZÁMOLÓ A BERUHÁZÁSROL

(Papp Vilmos ügyvezető íg.)

Az ügyvezető igazgató a kifüggesztett térkép alapján ismereti a városban elvezetett, illetve jelenleg folyó munkákat. Rámutat, hogy a postai munkák jelen pillanatban napi 500 méter kábel lefektetését teszik lehetővé, ennek megfelelően kellene a kábel megrendeléseket finanszírozni. Az egyesülés jelenleg március 15-ig rendelkezik elegendő kábellel. A kisteleki kábelgyárnál lekötött negyedevenkénti 7 kilométeres mennyiséget 1990-re, ebből a gyár akár március 20-án leszállíthatja az első fél éves 14 kilométert. A postai munkák az idén folyamatosan, tervezetten ez

Folytatás az 1. oldalról

— Felmerült a már befejezett lakossági hozzájárulás kamatainak kérdése. Mi az álláspontja ezzel kapcsolatban?

— A lakossággal rendezni kell a határidőket, és közölni a valószínű bekötési időpontot. A befizetett összegekre kamatot kell fizetni, vagy visszaadni mindazoknak, akik a módosított határidővel nem tartanak igényt a bekötésre,

— Mi történik most?

— A városi tanács váltalta egy, a Telecomplex Kábeltelevízió Egyesülés egészét átvilágítás vizsgálat helyonyosítását. Nem zárkózunk el attól, hogy a tanácsülés elé terjesztünk egy hitelfelvételi kérelmet. Az az alapelvünk, hogy a lakosság nem károsodhat, a bizalmat pedig nyerje vissza az egyesülés vezetőségé!

év végére befejezódik a város bekötésére. Így 3 év helyett a kábel tv hálózat 1 év alatt épülhet ki a térség szerteszert.

Bemutajta azokat a területeket, amelyeket szerelésre már előkészítettek, a bekötéshez szükséges eszközök hiányoznak mindössze. Így 1200 lakás áll, amennyiben az eszközök meglesznek, illetve összeáll a kért szerelőbrigád, akkor egy 90-120 lakásos tömb bekötését 3-4 munkanap alatt. A szerelőbrigád felállításával áprilistól június 31-ig a három lakótelepen mintegy 1000 lakást lehetne beköcskolni.

Kéri, hogy a postai munkákhoz szükséges kábelmennyiség biztosításáról történjen döntés, különben nem tudja az egyesülés követni a postát, és lemarad a munkákról. Mivel a posta a földmunkákért csak a díj felét számolja fel, így ez mintegy 12 millió forintot megtakarítást jelent a beruházásban.

Ez évben összesen 27 kilométernyi kábelre van szükség, ezt kellene megvásárolni. Az üdén az elérhető cél az 1. építési ütem megvalósítása, valamint a többi fővonal üzembehelyezése lehet.

Hozzájárulások:
Jámbor József (BAHIR): Szakmai értekelést kért Mancz Endre műszaki vezetőtől. Hogyan látja a műszaki feltételeket, biztosítható-e az említett 1000-1200 lakás bekötése június 31-ig megfelelő mennyiségben?

Mancz Endre (TELECOMPLEX műszaki vezető): Rámutat arra, hogy a lefektetésre kerülő kábeleket meg kellene mérni, mivel lehet köze hibás is. A mérőműszer drága, ára kb. 12 000 US\$, a bérletért is el kell nézni napi 10 e. Ft-nyi összeget. A kisteleki kábel jobb minőségű, de a csehszlovák kábelnél az esetlegesen adódó excentricitás komoly gondot jelenthet. Szükséges lenne más műszer beszerzése is. A négy főse tervezett szerelőbrigád sem tud dolgozni, amíg a szükséges szerszámok, illetve műszerek nem kerülnek beszerzésre. A törzsvonalai erősítőkből is a fővonalakra legalább 25 db kell. Megrendelés esetén a szá-

lítási határidő 6 hónap, egy erősítő ár pedig min. 1300-1400 DM. Ezek beszerzéséig lakásokat beköténi nem lehet. Az anyagrendelések még nincsenek meg, így a jelzett lakásszám bekötése nem reális az említett határidőig. A külső vállalkozók megbízása határidő gyorsítást jelenthet, de ez elviszi a hasznát hozó bekötéseket (lakótelepi munkák).

2. AZ EGYESÜLÉS PENZÜGYI HELYZETE ÉS A HITELFELVE-

vesztesség már bekövetkezett!

Az említett áprilisi határidővel, valamint 20 % késedelmi kamattal számolva (amely ma szinte már nincs is), ez az újabb kéredek legalább 800 e.Ft újabb veszteséget jelent. Ezt valószínűleg egyszer ki kell fizetnie. Amennyiben nem lesz más megoldás, így a tagszervezetek fel fogják ajánlani, hogy a VT vásárolja fel vagyonrészüket és fejezze be a beruházást, ahogy akarja. Fel-

és a továbbiakban is az eddigi összeggel hozzájárul a működési költségekhez. Álláspontjuk szerint hitelfelvétel nem támogatott. A műholdas programválaszték nem elegendő. Szorgalmazzák a túrszállási formát, beleértve azt, hogy lehetőséget látnak külföldi partner bevonására is. Azonnali pontos tájékoztatást kérnek a sajtóban, ami tisztázza azt a lakossági tévhitet, ami szerint a BAHIR miatt áll a beruházás. Az egyszemélyi veze-

JEGYZŐKÖNYV

a TELECOMPLEX Kábel Tv Egyesület Igazgatótanácsának üléséről.

Az ülést 1990. március 1-én, a Telecomplex hivatalos helyiségében (Baja, Tóth Kálmán u. 19.) zajlott le, 16 óráig!

Az ülést Bartha Imre (BKR), az egyesülés megbízott elnöke vezeti. Jelen vannak az egyesülés tagszervezeteinek képviselői, a mellékelt jelenléti ív szerint.

TEL SZÜKSÉGESSÉGE

(Kislaki Istvánné és gazd.vez.)

A kiadott tájékoztatás a december 31-i állapotot tartalmazza. Azóta január-februárban lakossági bevétel 1600 e.Ft volt. Ez elfogyott, ugyanígy 1200 e.Ft-ból rendezetlen szállító lett kifizetve valamint a maradék fenntartási költségekre fordították. A decemberben rendezetlen szállítók tehát ma sincsenek kifizetve. További 2000 e.Ft-ra van az Elektromodulnak importelőleg bekötése, amely eszközök behozatalára szolgál. Meglátása szerint a közel 10000 e.Ft hitel is csak a pénzügyek rendezésére elegendő, a továbbiakhoz nem.

Az összes hitelállomány 6000 e.Ft, a minimális felvételeire javasolt hitel pedig 10 000 e.Ft.

Hozzájárulások:

Burányiné dr.Müller Ágnes (BAJATEX): A kért anyagot az ügyvezetés oddig nem készítette el, holott kértek tőle. Ezúttal sem fogja tudni elkészíteni, mivel nem képes rá.

Felhívja a figyelmet arra, hogy az igazgatótanács döntései alapján megkezdődött a lakossági szervezés; eredményeképpen a lakosság nagy összegeket fizetett már be. Az erkölcsi

hívja a figyelmet arra, hogy a VT magatartása miatt lassan fél éve nincs döntés a pénzügyi kérdésekben.

Kislaki Istvánné (TELECOMPLEX): Elmondja, hogy mióta it dolgozik, ilyen beruházási tervet többször készített, állítólag volt is, de azt ő nem látta. A tanács legutóbbi kérésére elkészült anyagba akkor volt alkalma először beikérinteni, amikor a VT felkérte tervegyeztetésre.

Akkor látta, hogy a terv olyan adatokat tartalmaz (pl. a tervezett lakossági befizetések mértéke) amelyek szerinte nem reálisak. Éz a terv nem használható, mert nem a valós helyzetet tükrözi.

Mancz Endre (TELECOMPLEX): Az egész városra kiterjedő hálózat megtervezése öt ember két éves munkája, ennek ül a műszaki oldalról nem lehet feloldani nyilatkozni, legfeljebb becsülni. Ezek a tervek (házhálózati síkig) feltétlenül szükségesek.

Hibának tartja, hogy a postai beruházással egyidőben ne kerüljenek lefektetésre a kábelek, ugyanis ezt külön beruházásként elvégezni nagyon sokba kerül majd.

Jámbor József (BAHIR): A BAHIR 1990-ber-

tés helyett külső szakértőt vezetést javasolnak.

Bartha Imre (BKR): Felhívja a figyelmet a döntés ill. a megoldás fontosságára, el kell dönteni, mi lesz az egyesülés sorsa. Számolni kell a tevékenység beszüntetésének gondolatával is.

Földvári István (BÉFA): Nem ért egyet a külföldi értékesítés gondolatával, a bajai tömegtájékoztató legyen a bajaiaké. Mi lett az alapításkori ígéretek sorsa? Ki mit teljesített ezekből? Az akkori anyagi felajánlások ma már kevesebbet érnek. Meg kell gondolni azt, hogy ha nem megy a dolog, ne erőltessük, hagyjuk abba.

Dr.Hontvári Péter (BLÉVISZ): Szerinte irrealis az, hogy külföldi partner beszálljon. A VT szabta feltétlenül annak idején az RT alapítását, hogy kudar lett belőle. Egyetért a VT javaslatával a részleges megvalósításról, valamint a cég átvilágításának gondolatával, de az áprilisi, hanem március végi határidővel. Foglalkozni kell az ügyvezető alkalmasságával is.

A beruházást szanálni kell az újravissze megvalósítás irányába. Amennyiben a jelenlegi vezetés (ügyvezető, gazdasági vezető, műszaki vezető) nem képes

KÁBELTÉVÉ

a továbbvitelre, mondjakinak le.

Olyan mértékű hiteli kell felvennie az egyesülésnek, amely az első ütem megvalósításához szükséges. Fel kell újítani azt a szervezetet, amely közvetlen megkeresésen alapul és a meglévő műtervezést célozza.

Béres Béla (JAMK): Egyetért, szerinte is elegendő 3 hét. A bekövelezett anyagi és erkölcsi csőd nem szabad tovább tükölni, felszűnne kell hozni. Nem ért egyet az egész város bekábellezésével.

Konkrét határidő kitűzését javasolja az ügyvezetésnek a kért anyag elkészítésére. Amennyiben eredményként olyan feltételek jönnek ki, amelyek teljesíthetetlenek, fel kell osztani az egyesülést.

Burányiné dr. Müller Ágnes (BAJATEX): Azt az anyagot, amelyet már 3 éve nem készít el az ügyvezetés, azt nem fogja 3 hét alatt sem. Dönteni kell a pénzügyi kérdésekben, amennyiben a vezetés nem alkalmas, fel kell függeszteni.

Papp Vilmos (TELECOMPLEX): A kért beruházási programot 1988. augusztus 27-én

előterjesztette az ügyvezetés, ezt el is fogadták. A 16. oldalas anyag akkor is tartalmazta azokat a pénzügyi lyukakat, amelyeknek ma a hiánya érződik. Akkor 6,6 millió Ft volt beállítva, amelynek megyei tanácsi ill. minisztériumi igényeinek voltak. Ezek a lehetőségek megszűntek. Alapanyagok árai is emelkedtek, ez is sokat rontott a helyzeten (kábelárak). A VT elnöke tavaly februárban kérte az RT megszervezését és ígéretet tett a városi televíziós beindításának anyagi támogatására, ezért került fejlesztésre a stúdió, ill. kerültek beszerzésre stúdióeszközök. Ezt a feladatot a TELECOMPLEX tovább nem tudja vállalni, a stúdió

ót önállóítani kell valamilyen formában.

Egy NSZK érdekeltségű céggel folytak tárgyalások, 50 % fölötti részeséssel szeretnék megvásárolni az egyesülést, de a tárgyalások még hosszabb ideig húzódnak és kimenetelük bizonytalan.

Kéri, hogy a bekábellezést támogassa az ig.tan., a köznevelés és város életében egyszerű alkalom. Meg kell ragadni ezt az alkalmat, az OTP is hajlana arra, hogy a kábelfektetést köznevelésnek minősítve a lakosságnak hitelt nyújtson.

Kabdebő Péter (BÁCSKA Bútor): Feloszlatni, visszakozni nem lehet az erkölcsi csőd, valamint a lakossági bizalom elvesztése miatt. A felosztás ne is tárgyalják! Az ig.tan. munkáját kell meghatározni. Meg kell állapítani: történet-e visszafelé, van-e érték a kiadások mögött?

A pénzügyileg legjobban érdekelt 5 tagszervezet állítsa össze azt a bizottságot, amely a vizsgálatot lefolytatja, ne bízzanak meg külső szakértőket. A beruházás további programját lehet egy külső társaságra bízni. Ez a társaság döntse el, hogy a jelenlegi személyi állomány alkalmas-e a feladatra?

Az ig.tan.-nak erős kezű elnökök kell választania, valamint ellenőrző bizottságot a pénzügyek naprakész ellenőrzésére!

A vizsgálatok után a lakosságot a sajtó útján értesíteni kell.

Véleménye szerint a lakosság hajlandó lesz a kábelfektetés díját megfizetni, ha tudja, hogy az később többre fog kerülni, és pontosan tudja mikor nézheti majd a műsorokat.

Rosta Lajos (Várospásztó E.): Szerinte az ig.tan. felelőssége az, hogy a beruházás ide jutott. A tagszervezetek vagyonszerűk arányában fizessenek meg

szakértői társaságot, az hozza meg a szükséges döntéseket. Az ig.tan. nem szakemberekből áll, felelőtlenség volt eddig is olyan kérdésekben döntnie, amelyekhez nem értenek tagjai.

1/1990.sz. igazgatótanács határozat:

Az igazgatótanács megbízza a Baja Városi Tanácsot, hogy a TELECOMPLEX Kábel Tv Egyesülés pénzügyi-gazdasági érvénytelenségét elvégző szervezetet keresse meg és a vizsgálat

meghosszabbítását 1990 végéig.

Az igazgatótanács szóltatta fel a BLÉVISZ-t a tavalyi elmaradt működési hozzájárulás fizetésére.

Dr.Hontvári Péter (BLÉVISZ): Ameddig a fejlődés épületének árát, illetve a BLÉVISZ követelését az egyesülés nem fizeti meg, addig nem fogják rendezni az emlelt hozzájárulást. Az egyesülés 600 e.Ft-on felüli összeggel tartozik még a szövetkezetnek.

vezetel 1990. december 31-ig meghosszabbított működési költségvetéséről közzétezték.

A határozatot az igazgatótanács egyhangúlag elfogadja.

Kistaki István (gazd.vez.): A 3. napirendi pontra térve szeretné volna, ha az igazgatótanács a mai napon megállapítja az ügyvezetés felelősségét és bocsátja ki az igazgatótanácsnak a mai döntéskor, a vizsgálat nem old meg semmit, nem újítja meg a beruházást.

3/1990.sz. igazgatótanács határozat:

Azokat a megrendeléseket, munkálatokat, amelyek nem az első építési ütem megvalósítását szolgálják, azonnali hatállyal le kell állítani.

A határozatot az igazgatótanács egyhangúlag elfogadja.

3. SZERVEZETI ÉS MŰKÖDÉSI KÉRDÉSEK

A jelenlevők úgy vélik, hogy személyi és működési kérdésekben dönteni a pénzügyi-gazdasági vizsgálat után lehet csak.

4/1990.sz. igazgatótanács határozat:

Az igazgatótanács az egyesülés szervezeti, működési és személyi feltételeinek vizsgálatát a pénzügyi-gazdasági vizsgálat befejezése után végzi el.

Az igazgatótanács a határozatot a ellenszavazattal és 1 tartózkodással szavazta meg.

Barta Imre (BKR): Bejeleni, hogy lemond megbízott elnöki tisztéről.

A lemondást az igazgatótanács tudomásul veszi, következő ülésén megválasztja illandó elnöket.

k.m.f.

A jegyzőkönyv hiteltel: Gombás Miklós — jkv vezető, Dr.Eördögh Endréné — Ady E. Városi Könyvtár, Dr.Hontvári Péter — BLÉVISZ

Medve Sándor (Marosvásárhely) rajza

elvégezésével bízza meg. A vizsgálat költségeit a VT fedezi. Az elvégzett lakossági szervezést a VT vizsgálja felül.

Határidő: lehetőség szerint március végéig

A határozatot az igazgatótanács egyhangúlag elfogadja.

A VT jelenlevő képviselője a határozatban foglalt teljesítést a VT nevében vállalja.

Kabdebő Péter (BÁCSKA Bútor): Javasolja a működési költségvetés hozzájárulások fizetésének

Amennyiben az ig.tan. tartja magát elhatározásához, úgy követeléstük bíróságot úton fogják érvényesíteni.

Kabdebő Péter (BÁCSKA Bútor): A BLÉVISZ fizesse ki az elmaradt költségvetés hozzájárulását, ha követelése van, akkor azt hajtsa be. Vállalatuk hajlandó egy később általk megállapított összeggel hozzájárulni a működési költségeikhez.

2/1990.sz. igazgatótanács határozat:

A TELCOMPLEX Kábel Tv Egyesülés tagszer-

KERTI MUNKÁK

METSZÉS

Javasolt szakirodalom Czaka Sarolta — Valló László könyve: A metszés ABC-je

Akorai felmelegedés miatt valamennyi növény megindult a vegetáció, így a csonthéjasok metszése is időszerűvé vált. Az őszibarack és a kajszibarack metszésére legkedvezőbb a virágzás körüli időpont, törekedjünk ennek betartására. Az almástermésűek metszését nyugalmi időben is elvégezhetjük, de ahol ez nem történne meg, befejezése aktuális.

A szebekkel minden metszésnél — a korábban leírt speciális szebekkel — végződik egyfelvétel — feltétlenül végezzük el, mégpedig azonnal! Új készítmény e területen a Vulneron szebekelőcsalád. Csonthéjasokhoz Vulneron CS kell!

A szőlő metszését is ütemesen kell végezni, hogy az igen erőteljes könnyezés megakadályozzuk, illetve a megduzzadt termőréteg lepergését elkerüljük. A tőkék terhelésénél — a tényleges terhelést a fűtők száma jelenti — vegyük figyelembe az előző számban leírt hajtásai próba eredményét, vagyis a rügyek alvamaradásának százaléka és a termőrétegekben lévő fűtőkezdemények száma.

Ismerni kell a fajta terhelhetőségét, mely a fűt méretétől és a termelési céltól is függ. Például a csemegezőlő csak közepes terhelésnél ad tetszetős, jól termékenyült (eladható) termést, túlterhelt tőkék "madárkás" (hiányos) fűtőt, aprógyógyú, értéktelen termést adnak.

Általános szabály, hogy az előző évi metszés alapján lehet lemérni, milyen volt a terhelés. Ha túlzottan vegetatív a tőke, akkor alulterhelt volt, növelni célszerű a meghagyott rügyek számát. Ha növekedési esélye erősen visszaesett, csökkenteni kell a meghagyandó rügyszámot. Szerencsés esetben termőgyengységi állt be, ekkor a terhelés szintentartásával igyekezzünk ezt fenntartani!

A TELEPÍTÉS

Sürgőssé válik a felmelegedéssel, mert a gyökérképződés a veremlő-

ben megindul. A gyökérzet kiszéleskedő megsérül és igen érzékeny a kiszáradásra. Különböző az új gyökérképződésmények.

A szakszerűen előkészített ültetőödörbe talajfertőtlenítéssel szórunk (Diasonin 5G, Buausin 5G stb.) Ugyanígy a gödör mellett föld tetetjére, majd elkeverjük, hogy a gyökérrel ne érintkezzen! A gyökérrel (csak a vastagot) visszametszünk, illetve csupán megújítjuk 1-2 cm levégősével a metszalpot, és bemártjuk agyagpébe kevert fertőtlenítőszerbe. Ezt követően kerülhet sor az ültetésre!

A telepítés során mindvégig a legfontosabb és a legmeghatározóbb a gyökérzet védelme kiszáradás ellen! Folyamatosan legyen lemerelve vagy vízbe állítva elültetésig az oltvány. Szállításkor főléliával, vagy ponyvával kell a védelmet biztosítani!

Célszerű a telepítés előtt az oltványokat 5-6 órára vízbe állítva megszivatni! Az elültetett oltványt öntözünk meg 5-10 liter vízzel, és az oltásfordásig felett 20 cm-re kupacokhoz fél földdel.

Igen hasznos tanács lehet nagyobb telepítésnél, hogy az oltványt lemosó permetezést a veremlőben kell elvégezni. Így jelentős a munkaidő, továbbá növényvédőszer megtakarítás.

ÜLTETÉS

Időszerű a fejes saláta és a korai káposztafélék szabadföldi ter-

metszésénél a palánták kiültetése. Ugyanígy az előcsíráztatott burgonya ültetése fátylegőllő alá, és szabadföldi újburgonyatermesztés céljára.

A hagyoma duggatása szintén aktuális még: a fohagyomáé és a vörshagyomáé is.

VETÉS

szabad földbe: Pasztréközségek (petrezselyem, pasztrák, sárgarépa), vörshagyoma (magról). Vethető még hónapszerekek, nyári és zöldborsó. (Folyamatosan)

Palántavetéshez: Fűdtől fólia alá ültetés vetni kell a paradicsom, a paprika, a tojásgyümölcs és a zeller vetőmagját, szabadföldi termesztés céljára.

HAJTATÁS

A tavaszi vitaminhiány enyhítésére jó módszer a levelzőlések (dítleleők, évelők) korai hidegfóliás hajtatása. Így korán juthatunk spenóthoz, sóskához, salátához, leveleszöldségekhez. Célszerű az e célra szánt kisebb fólia vándoroltatása, melynek alkalmazásával növelhetjük a hatékonyságot és korábban lesz például a földieper is.

NÖVÉNYVÉDELMI FELADATOK

A megalapozó jelentőségű lemosó permetezések befejezése és a soron következő fénőtlenítő fázisokhoz kötött kezelések elvégzése.

Fenőtlenítő fázis a nyugalmi állapot, a rügytáptanás, az egérfüles állapot, a piros, ill. fehérbimbós

állapot, a teljes virágzás (meggy, cseresznye esetében), a szíromhullás utáni állapot.

Kártevőnként és gyümölcsmennyeként változik a kritikus fertőzési időszak. Előrejelzés hiányában az előző fejlődési stádiumokhoz igazított védekezés is bevált a gyakorlatban.

Biológiai védekezés a fehérlegyek (lisztescék) ellen

Főlia- és üveghezakban felhőkben röppenek fel az év folyamán, igen sok nemzedékük van, emiatt rezisztencia alakul ki a kemikáliák ellen. A lisztesce természetes ellensége a lisztesce-fűrkész. Betelevezés után a kémiai védekezés a fűrkész kíméje meg! A parányi fűrkész a petéit a kártevő lárváiba tojja, melyek elpusztítják a kártevőt. A biológiai védekezést a fűrkész bábájának időben beszerzésével és betelepítésével kell kezdeni.

Beszerezhető a Növény- és Talajvédelmi Szolgálat Intézetében, Hódmezővásárhely, Rákóczi u. 102. 6800 címen. A megrendelőfelvétel közötti kell, hogy hány négyzetméterre a megvédendő fólia vagy üveghezák terjedterületének. Utánvétel a megfelelő időben, használati útmutatóval küldik a bábokat. A módszert már 40 hektáros zárt termesztőterületen háromszáz kis- és nagytermelő eredményesen hasznosíthatja.

Zimányi Zoltán

A sakk O.B. II. osztályú csapatbajnokság legutóbbi fordulójának eredménye:

Bajai Spartacus Vízügy — Dunavarsány 6,5 : 7,5

Az első komolyabb pontszerző találkozó részletes

Bajai Spartacus Vízügy	Dunavarsány
1. tábla: Taskovits I. MJ. 0 pont	
2. tábla: M.Kovács G. MJ.	1 pont
3. tábla: Sztriknáz L. MJ.	0 pont
4. tábla: Barta S. MJ.	0,5 pont
5. tábla: Németh A. MJ.	0,5 pont
6. tábla: Szemző L. MJ.	0,5 pont
7. tábla: Rajnai I. MJ.	1 pont
8. tábla: Jávor S. MJ.	1 pont
9. tábla: Fekete K. MJ.	1 pont
10. tábla: Zéltly J. I.	0 pont
11. tábla: Jäger L. I.	0 pont
12. tábla: Tóri I. I.	1 pont
13. tábla: Purak Z. (ifj) II.	0 pont
14. tábla: Antal T. (ser) II.	0 pont

A csapat megkezdte felzárkózását a 8-10. helyek egyikére!

Eredményesen szerepeltek serdülő sakkosaink a megyei diákolimpián: Kiskunfélegyháza, március 23.

Részletes eredmények:

LEÁNYOK:

I. korcsoport (1-4 osztályosok)

Mereky Erika Baja, Ortutay ÁMK — ARANY

SAKK - HÍREK

II. korcsoport (5-6 osztályosok)

Szirom Alexandra Baja, Ortutay ÁMK — EZÜST

III. korcsoport (7-8 osztályosok)

Utassy Amália (5.o.!) Baja, Ortutay ÁMK —

BRONZ

FIÚK.

I. korcsoport (1-4 osztályosok)

Török Béla Baja, Gyakorló Ált.Isk. — ARANY

II. korcsoport (5-6 osztályosok)

Német László — Baja, Ortutay ÁMK — ARANY

III. korcsoport (7-8 osztályosok)

Brezinszky Csaba — Baja, Gyakorló Ált.Isk.

A kiváló egyéni eredmények biztossították a jó csapateredményt is.

FIÚ csapat: I. (ARANYÉRMES) Baja fiú csapat (3 fő)

LEÁNY csapat: II. (EZÜSTÉRMES) Baja leány csapat (3 fő)

ÖSSZEITVE: (leány, és fiú csapatok)

I. helyezett BAJA serdülő csapata

Rajnai István

Ifjúsági edző

HORGÁSZOKÉ A SZÓ

hogy a lap előző számában je-
lik, március 5-én jöttek össze
szegyesület vezetőségi tagjai,
y megtárgyalják az idei év te-
sít. Jóváhagyták a tavalyi év
zámadását és az idei költség-
st, mely az előző évek tapaszt-
aiara épült. A Kádár-sziget
letti horgásztanya veszélybe
lt, mert a Duna a parti részt
osta, s fly módon az épület
roggyanhat. Vagy a partsza-
lekövezése segíteni, vagy az
et elbontása, és a partszegély-
ólalbbi felépítése. Az egye-
nek e tanya környékén elég
területe van, ahol lehetőség
magánszemélyeknek horgász-
a építésére. Nyolc éve foglal-
nk ezzel a gondlattal, a vá-
tanács az elvi építési
xélyt ki is adta az elkészült
sokra, de mivel tájvédelmi terü-
l van, innen is kell engedély.
duk engedélyezésre a Ge-
ci Erdőgazdasághoz, Vágási
ezeihez, de úgy látszik kevés
a nyolc év, mert azóta sem
unk rá választ. Időközben az
isi kedv is lelohadt, így nem is
ettük. Most újból foglalko-
: az építési lehetőségekkel, ta-
az új gazda, a Kiskunsági
zeti Park Igazgatósága nem
i el a kedvünket az építkezés-
Várjuk a horgászok jelente-
t, akiknek szándékuk és pénz-
is van kis horgásztanyák
ítéséhez.

glalkozott a vezetőség az örök-
nek nevezhető Gemenc témá-
Szóba került a bajai Honpol-
n megjelenő cikksorozat is.
cikkék mennyiségét vesszük,
nyben vannak a horgászat el-
fi. Két cikk ellene, egy mellet-
emléli a vezetőség, hogy nem
ságcikkek száma lesz a döntő
hogy lehessen a Gemencben
ászni vagy sem. Az mindene-
változás az előző évtizedhez
st, hogy megszólaltak a va-
érdekek szószólói is. A veze-
t nem kívánt állást foglalni
n, hogy kell-e ezekre a cikke-
válaszolni vagy sem. Elfo-
sa február 12-i horgászgyűlés
slatait és megállapításait a
édelmi Körzet horgászatával
solatosan. (Ernek részleteire
majd visszatérünk.)

óba került az is, hogy az egye-
aszt a pénzt, melyet az ősz
mán használ fel, kedvező ka-
litételekkel helyezze el kö-
ben vagy letéti jegyben.

ztárgyalta a vezetőség a
tő megvásárlásának lehetőség-
Megdöbbenéssel értesültük

arról, hogy a Vízügyi Igazgatóság
5 millió 700 ezer forintot jelölt,
meg eladási árként. Volt, aki meg-
jegyezte, hogy a Vízügy nem tartja,
partnernek a horgász egyesületet,
és azért jelölt meg ilyen összeget,
hogy levegye a kedvét a kezdemé-
nyezéstől, hogy ott bármit létesít-
sen. Lehagolónak és sajnálatra-
méltónak találták, hogy az egyik-
legnagyobb bajai szervezet, mely-
nek élen kellene járni a jövő tájá-
nak keresésében, megrekedt a régi
szemlélet hatalmi büföletében.
Ernek ellenére felhatalmazta az
elnökséget, hogy keresse a kap-
csolatot a Vízügyi Igazgatósággal,
és méltányos ár mellett újból kísé-
relje meg a kezelői jog átadását.

Az NSZK-beli Waiblingen hor-
gászainak meghívását, s a kapco-
latok felvételét örömmel nyugá-
ta, és az egyesület vezetőit
felhívta, hogy a kapcsolat részlete-
it dolgozzák ki és a testvérvárosi
egyesülettel egyeztetve tegyék
meg a szüksége intézkedéseket.

Tájékoztatót hallgatott meg a
vezetőség a csónak-garázskok te-
lekkönyvezéséről. A 270 garázs-
tulajdonosból eddig 180 aláírta
már az okiratot. Április végéig be-
fejeződik ez a nagy munka.

Napirenden szerepelt a Horgá-
szok Országos Szervezete új alap-
szabályának megbeszélése. A le-
küldött tervezetből az volt
megállapítható, hogy az országos
szervezet szeretné eddigi központi
irányító szerepét fenntartani. Ja-
vaslatunkat elküldtük, kérve hogy
mielőbb hívjanak össze rendkívüli
közgyűlést, és olyan alapszabályt
fogadjanak el, mely az egyesületi
érdekek és korlátozott központi
irányításon alapszik.

Végül ismertették azok névsó-
rát, akik többszöri felszólítás elle-
nére sem fizették meg az egyesület-
tel szembeni vállal-
kötelezettségüket.

A vezetőség tagjai ragaszkodtak
ahhoz, hogy a hátralekösök neve
legyen kiserkesztve az újságban.

Dr.Sárközl István

elnök

A szerkesztő megjegyzése:

Hoztunk el és teljes címet el-
hagytuk, tekintve, hogy közlésük a
sajtójjal ütközik.

FÖLDI KÁRHÓZAT

„A Sárge Ház kapuja végzetes találfelkötés: ott választja ketté az embereket, ahol ősszétartásúnak kellene a legvilágosabban ki derülni.”

A legrégibb időkben — amint azt természeti népeknél még a századunkban is megfigyeljük —, az elmebetegeket vagy egyszerűen megölték, vagy bizonyos félelemmel vegyes tisztelettel vették körül. Ma mindenünnen kiközösítik ezeket a szerencsétleneket. Szégyennek tartják ezt a betegséget, véglegesnek, reménytelennek és örökre gyógyíthatatlannak a benne szenvedőket. E felfogás alapja a tudatlanság, de szerepet játszanak benne a régi, misztikus és elavult képzetek is.

A múlt árnyal: a Sárge Ház

A bajai kórház elmeosztályának épülete 1903-ban készült. Téboadának számák, ennek nyomai ma is láthatók. Az elsőleges cella a betegek őrzése volt. Cellákba zárták a dühöngőket, melyekben az összes bútorzat egy szalmazsák volt. Az ajtón egy nyílás, ezen keresztül ellenőrizték a bentlévőket.

A legnagyobb helyiség volt a fizyoló, itt az újonnan bekerült ápolotk feküdtek. A gyógykezelés minőségére néhány nyugatit adagolásból állott. Dr. Köhegyi István volt az intézet első orvosa, aki nem volt elmeorvos. Az ápolotk apácák irányításával dolgoztak.

Néhány évről dr. Csörös Károly egyetemi magántanár vette át az osztályt, majd dr. dr. Tokay László követte. A felszabadulás alatt a szovjet hadsereg hadikórházának rendezte be, ezért átköltöztették a Nemzeti Bank színházába. Csak a háború után térhettek vissza saját épületükbe. Dr. Bözörményi Zoltán 1952-ben vette át az irányítást, és 1954-ig látta el ezt a feladatot. Dr. Schwabik József, a jelenlegi főorvos abban az esztendőben került ide segédorvosnak. Síralmas állapotok uralkodtak annak idején az osztályon. Az eredetileg százhusz befogadóképességű épületben több mint kétszázan zsúfolódtak össze. A kórtermekben fekte katonai vaságyakat rendszereztek. A betegek löpokrócal takarozták. Csak úgy férték el, hogy két egymás mellé tó ágyon hároman aludtak.

A jelen: a jövő reménye

Dr. Schwabik József főorvos elmondta, hogy ez az osztály jórészt azért is létesült, mert ezekre a betegek nagyra keveset költöttek, és így a kórházban az őssz ágy-számra adott pénz másra lehetett fordítva. Sajnos ez a szemlélet sokáig megmaradt.

— A régi épület sok szempontból tökéretem, ezért teljes rekonstrukcióra szorult. Az elmeosztály tavaly helyezték át a régi szébszét épületbe, itt kulturáltabb környezetben gyógyulhatnak a betegek, bár itt is zsúfoltság van. Százhuszonkilenc férőhely, és több foglalkoztató áll a betegek rendelkezésére. Az osztály nem különbözik semmiben a többiől, talán csak abban, hogy nagyobb a csend. Nincsenek nyugtalan betegek, kényszerzubbony itt soha nem volt. A régi ápolók emlékezőnek még olyan lepedővel történő kötésre, mely azt helyettesítette. Van néhány hálósz ágy, ezekben az idős zavart betegek helyeztük, különben zavarnák a többieket, esetleg elesnének. 1952 óta van itt a legregibb beteg, luesztől kapott elmeját. Ő az osztály „mindene”, nem is adjuk szociális otthonba, mert kölcsönösen megszerették egymást.

Létezik még elektro-sokk kezelés, de már annyira humanizált formában, hogy a beteg nem érez semmit. Sok kiváló gyógyszer van, szükség lesz pszichoterápiára, de sajnos nincs pszichológusunk. Állandó orvoshiányban szenvedünk, ezért idő híján keveset tudunk foglalkozni a betegekkel.

Paranoia: a Sátán fogságában
Az ilyen betegségben szenvedő emberek külsőre nem különböznek a többiekől. Ha megszólalnak, szenvedélyvel adják elő sérelmeiket. Amint elmondanak abban nics semmi elvileg lehetetlen, hiszen minden embernek vannak hasonló gondjait. Jóllehet a túlzott szenvedélyesség gyanút kelthet az emberben, hogy nincs valami rendben a gondolkodásában.

A bajai kórházban is fektűd egy „feltaláló”, akinek az volt a sérelme, hogy mindenütt elutasítják a találmányait. Az orvosokat különböz tervrajzokkal halmozta el. Volt a vizibikiből kezdve (ennek már több, mint hássz éve) a lábál hajtható repülőgép minden. Érekes, hogy tervei azóta megvalósultak, semmi képtelenség nem volt bennük.

A paranoiának vannak súlyosabb esetei, előbb-utóbb bűncselekményre torkollanak, kényszergyógykezelést kell alkalmazni.

A történelem egyik legszebb szerelmének, Rodin és Camille Claudel viharos kapcsolatának is ez a betegség veteti véget. Camille, a művész tanítványa, modellje, mászója és szerzője volt. Mindenki csodálta ezt az eszményien idilliikus viszonyt. Amú tizenöt év együttlétt után Camille elméjét fel-

hő borította be. Fiatal teste megvastagodott, harmincöt éves korában förgesszony lett. Végteleen magányosságában mániákus meggyőződése lett, hogy Rodin rosszindulatú jelenléte veszi körül, zaklatja, üldözi. A rémálom mindaddig tartottak, míg Camilleből csendes örült lett, aki mozdulatlanul nézte a padlót naphosszat...

Skizofrénia: idegenként a megváltozott világban

Ezt a kifejezést tudathasadásnak szokták fordítani, de korábban erről van szó. Valójában a beteg érzelmi és tudati élete világ egymástól függetlenül.

Itt az osztályon is fekszik több ilyen beteg. Az egyik szépméretű diplomás ember volt. Olyanformán jöttek ki a tünetek, hogy egyszer csak gumicsizmában ment be tanítani, és ellopja a boltok elől a tejet. Egy időben a gondolatvilág a futball körül mozgott, azt mondta, hogy ő nébészfutbalista. Ha hazamegköt kiimegy a meccsre, és ragaszkodik hozzá, hogy ő adja le a kezdőrágást.

Láttam egy idős férfit, aki egy fiatallembrel karöltve sétált, és olyan mértékteljesen magyarázott, mint egy proféta. Azt mondta, ő beszél a kozmikus világnyelvet. Minden élővel és élettelenlennel képes szót érteni, és leginkább az erdei pacirtával szeret társalogni.

Micsoda szép és emberi vágy, ilyen csak a költők, a bolondok és a szentek fejében születtek meg. Jóllehet Assisi Szent Ferenc óta már többen megértették a madárdalt. Az erdei pacirtát is.

Ez ritka madár, főként éjszaka énekel, vakcsőteben, amikor már minden madár elhallgatott. Először lassan, melankólikusan beszél el ezt a csemetyűzőt dallamot, elgondolkodva és elindóvva, mint kinek a szíve olyan nehéz, hogy levegőt után kapkod. Aztán valamivel gyorsabban, de kicsiny megállásokkal, mintha köztben sóhajtaná. Harmadszorra ettől is gyorsabban, az ez az élnébb ütem még jobban alémez a melankóliát, negyedszer pedig emlé is gyorsabban, s minél heveseseb, tüzeesebb, szenvedélyesebb és izgatottabb, annál nagyobb erővel emelkedik ki a felülről lefelé hulló hangok végtelen szomorúsága. S mindez olyan édes fájdalommal szól, olyan tanácstalan és bűbajos zokogással, mégis ez a síró szomorúság olyan kristályosan tiszta, olyan ócaémnyelőségű, s benne csontot átjáró gyönyörű és olvadó üdvözült elragadtatás lángol.

Emek az énekek nem lehet elrendelni, az emberben elemi erővel

határtalanul mélyről fájni kezd az egész világ, és belül megjelenik a csábító halálvágy — tündökli ruhában, mosolygva, boldog gyönyörűséggel égve, az élmok puhasságával hűzelegve.

Az ember egyszerre azon kapja magát, hogy szeretne elaludni, a halál örök csendjében, és szüntelenül ragyogó idilljében. S vámi, amíg lassan, mint egy nagy fehér madár, puha szárnyalással a halál fölemelne, s elszállna vele a nemléte.

Depresszió: az önmegsemmisítés rítusa

A depresszió filozófikus betegség, alapérzése a világ évszav-rokigazsága. Több mint száz évvel ezelőt Byron, Leconte, Schopenhauer, Poe, Kierkegaard és Baudelaire újra észrevették, hogy az élet szenvedés. S a helyzet azóta csak annyiban változott, hogy az emberség egy része kitart az optimizmus mellett. Mindenek fölött ragaszkodnak annak létszáthatóhoz, hogy az élet öröm. A másik, jóval kisebb rész megértette a hindu filozófia, a görög tragédia, az egyiptomi vallás és a kereszténység szellemét. Az ember sorsa félelmetes és kérdésessé tett százkétdék fölött hajszalon lebeg: a lét borzalom.

Depressziós az, aki ezt ösztönösen megéri, és nem képes kirántani magát az alvilági erők markából. Az ember ebből egyénileg ki tud mázni: gazdagságot gyűjt, élvezeteleket veti magát, karriere törekszik, világszemléletit bővölyvet épít, a szenvedést tudatlannal és köztveve próbálja elkerülni. A depressziós erre nem képes. Zuhan a szakadékból, elienget az emberek kezét, vissza se int. Zuhan. Előtte a holtak világa, háta mögött az élők. Elszakítja még azt is, ami az égben kötöttek. Miért? Mert a cseccsekkorban a Sátán a fülebe súgott egy különös csábító dallamot.

Van azonban olyan magas és nehéz eljárás, amivel az ember magát és másokat is vissza tud húzni a szakadékból, és le tudja győzni a szenvedést, letépi magáról mindazt, ami fájt.

Az elmeorvosoknak kiemelt szerepe lehetne abban, hogy ezeket a módszereket tanítsa — a túlzott gyógyszerelés helyett —, mert a beteg ember könnyen lezuhan.

BAJÁN IS JÁRT HABSURG OTTÓ

A médiák; a tv, rádió, sajtó, sokat foglalkozik dr.Habsburg Ottóval, aki mindig hazajárni vallotta Magyarországot. Amióta politikai pályára lépett, elkezdte azt pánfógoja az igaz magyar ügynek.

IV. Károly király és felesége Zita királynő 1921. november 1-én, az elvett második királyünnepséget követő nagytantú követelésére, Baján szállt hajóra. A királyt és kíséretét különvont hozta Tihanyból, ahol internálva volt. Az Al-Dunáról jött fel érte két angol monitort (Glowworm és a Lady Bird), hogy szállításukra a helyére, Madeira szigetére szállítsa. Bátorok felül futott be a vonat, a rohamisok katonák sorfalat álltak a magas töltés és a hajóállomásnál kikötött monitorközött. A királyi pár a katonák sorfalát között lépett fel a Glowwormra.

Az eseményre így emlékszik vissza és így mesélte el Majorcsics József kisiparos (Szabadság út 71. — Azóta elhunyt.), még a hatvanas években.

Mint amiről fényképez a Duna-híd körül folyongtam, hogy valamit lecsépegek kapjak. Vonat jött, majd ment Baja felé, újabb vonat jött, katonák ugráltak le, és tábori ásvány a hídlánál lépcsőt vágaták a meredek töltésoldalba. Ezután visszajött Baja felől a vonat, s a királyi pár és egy kisfő, valamint a kíséret elhaladt a katonák sorfalát között a nagybótor hajóra. Én mint katonát, az olasz fronton az I. Világháború idején hámszoros is találkoztam a királlyal, amikor ezredipihenőben vonultunk, s 6, mint frontiparancsnok, megzemlélt ezredünket. Egy alkalommal bemutattak neki, mint a század főkamaterét; egy másik alkalommal kitüntetést tűzött a melléme. Ekor keztem is fogott velem. Egy harmadik alkalommal hosszasan szemléltette a gyakorlatunkat, így tehát azonnal felismertem a tábornokot díszben a sorfal között kar nékül lépködő királyt. Feleségét és gyermekét képről ismertem fel. Gyorsan négy fényképfelvételt készítettem. Három felvételt, hogy a puszkával tisztelő sorfal előtt tisztelve elhalad, a negyedik kép pedig, ahogy az egyik lába a hajóállomáson van, a másik pedig felemelve föl elhagyja a hazai földet. A fényképeket — akkor még üveglemezre fényképezünk! — előtvámtam. Pár nap múlva egy fekete aot állt meg a házam előtt, s abból két ír szállt ki. Bemutakoztak, hogy a Szépművészeti Múzeum megbízásából jöttek, hallották, hogy a királyi búcsújáró fényképfelvételeket készítettem. Szeretnék azokat

a múzeum számára megvásárolni. Az üzlet létrejött, később a négy felvételt, felmagyaráva, a múzeum egyik kiállítótermében láttam viszont. Csak azt sajnálom, hogy nem kötöttem ki, hogy mindegyiknek szerepeljen a "Fotó Majorcsics" felírás. A képek mai sorsáról nincsen tudomásom.

A jelen cikk megírásakor felke-restem volt osztályfőnök, Majorcsics József, László fiát. Mindenben megerősítette, hogy jól emlékszem, hiszen családi körben édesapja erről a kalandjáról sokat mesélt. Sőt, amit még nekem sem mondott el: a fényképezés végén civilruhás detektívok igazoltatták, és elvették a fényképezőgépet. Szerencsére három felvételt lemeze már a zsebemben volt, a negyediket pedig gyorsan elfordulva kiscserélte egy üres lemeze. M.L. elmondotta, hogy a negatívok több más felvétellel együtt megvannak egy ládában, nem akarja rendszerezni őket. Esetlegesen a múzeum számára történő eladás is szóba jöhetne, veitemmel fel.

IV. Károly király és fia, Ottó herceg kultuszának Baján mely gyökerei vannak.

Károlyi-lépcső. A Duna-híd balra hídfőjénél a katonák által a meredek töltésoldalba vési lépcsőket a Szent Korona Szövetség bajai tagozata, és a Magyar Asszonyok Nemzeti Szövetsége (MANSZ), dr.Dornhoffer Szilárdné kezdeményezésére kiköveztette, majd kétoldalt fényeket ültettek. A fásor a második világháború végén, a lépcső pedig most, az új hídfőjáró építése miatt tűnt el.

A volt hajóállomás helyén emeltek egy IV. Károly emlékművet a már említett szervezetek. Az emlékműnél évente cserkész-fogadalomtételt tartottak, illetve november 1-jén koszorúzták. Az emlékmű a II. Világháború végén erősen megsérült, az ötvenes években elbontották, emléktábláját a múzeumba helyezték el. A Dunapart ezen szakasza sokáig a IV. Károly rakpart nevet viselte.

Károly-park. A vasútkert-SZTK-MÁV osztálymérnökség által határolt park vasút felé eső részén egy 5x5 méteres kis park volt elkerítve, faoszlópokkal, hálódróttal. Bejárata a negyvenes években, amikor én többször láttam, lakattal volt lezárva. (Léckapu volt). A kapun egy bódgótábla rajt festett felírás szerint — ahogy visszaemlékszem 50 év távlatából — az állt, hogy itt pihen 1921-ben IV. Károly király kíséretével, hajója várakozván. (Vagyis, amíg a lépcsőket vajták.) A kert és a tábla

létezésére régi bajaiknak többen emlékszenek. E a kert a negyvenes évek elején igen elhanyagolt állapotban volt, a háború végén felszámolták. Talán valakinél lappang róla egy fotó.

A Magyar Asszonyok és Férfiak Szent Korona Szövetsége megyei és helyi szervezete összejöveteleit dr.Dornhoffer Szilárdné házban tartották. (E háza a Helyőrségi Klub és az Alsódunavölgyi Vízügyi Igazgatóság közötti részen — a Széchenyi utcában — állt. A Déri kertet átszélő út megépítésekor lebontották.) Ugyanis ekkor még Baja volt a megyeszékhely. Minden évben Ottó emlékünnepséget tartottak. A szalonban, a főfalon volt elhelyezve Ottó nagyméretű olajportréja (Cserba György vállalkozásának szerezte Miskolczi Ferenc festőművész alkotta), nemzeti színel szalaggal keretezve. A herceg születés napján minden évben annyi gyertyát gyújtottak, ahány évi lett. Ezen szokás a háború végéig volt — a szövetségek megszűnésével — megszűnt.

A Római Katolikus Legényegylet 560. Számú "IV. Károly király" cserkészcsapata 1925-ben alakult. Az új cserkész a fogadalomtételt mindig a Duna-parti Károly emlékműnél tartották, bensőséges megemlékezéssel a csapad névadójára, a száműzetésben elhunyt királyra, valamint Ottóra. 1933-ban a megyei és városi Szent Korona Szövetség zászlósvárat rendezett a csapatt részére, melyre ugyancsak az emlékműnél került sor, május 8-án. (E sorok írója, mint kiscserkész, jelen volt!) A zászlósnya Zita királyné volt, akat akidágyoztatása (tilos volt magyark földre lépnie!) miatt gróf Károlyi Józsefné és herceg Odescchalchi Ferencné képviselték, a királyi sajtókérdőfühözmet szalagját kövte a zászlódrára. A díszbeszédet gróf Apponyi Albert mondotta, aki hazánkban Trianonban képviselte. Az ünnepséget reggel nagymise vezette be a belvárosi főtemplomban, majd következett a már leírt kis ünnepség az emlékműnél. Délután sportrendezvények, este cserkész táborútt volt. — A királybúcsúról bővebben olvashatunk Rapcsányi Jakab monográfiájában, a 187-190. oldalon. Itt három fénykép is található: a Dunán horgonyozó egyik angol monitort, a kiköveztet Károlyi-lépcső, és az emlékmű. (Eléggé sötét felvételek. A Dornhoffer-ház-beli Ottó kép további sorsa a szerző elől ismeretlen.) A Károly csapatszázlót a Zita-szalaggal Cserba György kisiparos

írta, a csapat egykori tisztje, aki mint kiscserkész ugyancsak részt vett az avatáson. Rendezett gyűjteményben az eseményvel kapcsolatos korabeli sajtóképek és fényképfelvételek is találhatóak. A Károlyi-kerttel kapcsolatban a vélemények megoszlanak; egyesek szerint itt pihen a király a kísérővel, mások szerint csak kegyeleti hely volt. Várjuk ezzel kapcsolatban visszaemlékezéseiket!

Dr.Lovas György

A szerkesztő megjegyzése: A szakirodalomban nem találtuk nyomát, hogy a királyi pár gyermekét is magával hozta. Talán van, aki jelen volt az eseményen annak idején. Kérjük, jelenkezzen, és döntsék el a kérdést!

MEGYEI

ANGOLVERSENY

Az hiszem minden szó felesleges, hogy a nyelv-tanulás fontosságát bizonyítsam. Megtették ezt már előttem mások, és alig hogy hete az Ortutay Általános Művelődési Központban az itt versenyző Bács-Kiskun megyei általános iskolások.

A mintaszórdén rendezett vetélkedőn, ahogy mondani szokták, csak nyertesek voltak. Anni külön örömet jelentett számunkra, az az, hogy a vendéglátók csapata, *Molnár Zita, Bodahelyi Fanny és Zsiga Péter* az összesítettben a 2. helyet szerezték meg, sőt elnyerték a legjobb kiejtésért, a találékonyságért és a feladatmegoldásért járó díjat is. (*Bálint Emese, Lantos Renáta*, illetve a már említett három fős csapat.)

Elismerés illeti a sikeres szereplő csapatok felkészítő tanárait, *Berényiné Saffrán Évát, Borosné Ambrus Illdikót, Fehér Juditot, Feketének Király Margitot, Jacsó Mária, Mellár Valériát és dr.Tus Lászlóné-t.* És végül a rendezésben sokat fáradozó *Gazner Istvánné-t.*

BÁCSKER

húsvéti ajánlata

LEILA üzlet parfümök, dezodorok

BÁCSKA áruház import
fagyasztlóada
200-250-300 literes

Vas-műszaki bolt barkács
(Tóth K. tár) felszerelések
rövid-és hossz-
ujjú pólók

GABI keisáruház pólók, fürdőruhák
rövidujjú ffi. ingek

DUNA divatáru női blúzok nagy
választékban

KÉSZRUHA bolt
(Báko tér)

Kellemes
húsvéti
ünnepeket
kívánunk

EGY FEDÉL ALATT A BIZTONSÁGGAL

A legjobb lakótárs. Otthon van mindig,
de sose zavar. Sőt.

Ha kell, segít. Gondoskodik.
HUNGÁRIA OTTHON Biztosítás

A HUNGÁRIA OTTHON Biztosítás az új értéken való
biztosítás lehetőségét kínálja partnereinek.
Egyedi igények szerint köthető. Ön választhat,
hogy milyen értékű biztosítási védelmet kíván.
Természetesen az alubiztosítás elkerülésére is
tanácsot adunk.

MINDEN ESETRE: HUNGÁRIA OTTHON BIZTOSÍTÁS

GONDOSKODUNK, TEHÁT VAGYUNK.

HUNGÁRIA BIZTOSÍTÓ RT

A

Bajai Mezőgazdasági
Kombinát
Kertészeti Üzem
tájékoztatja a bajai
lakosságot, hogy ez évtől
vállalkozókat keres
gyümölcs-és
szőlőültetvények, továbbá
zöldség-területek
kezelésére.
Kérjük az érdeklődőket,
illetve a vállalkozókat,
hogy a
Kertészeti Üzem
központjában
(Baja, Mátéházi
KISZ-tábor),
személyesen vagy a
12-400 számú telefonon, a
34-es melléken
jelentkezzenek.

HŰTŐGÉP JAVÍTÁS!

Háztartási
hűtőszekrények,
mélyhűtőládák javítása
Bosch technológiával.
Ipari hűtőberendezések
javítása, szerelése,
átalánydíjas javítása.
Mindez megrendelhető a
Bajai Vas-és Fémmipari
Szövetkezetnél!
6500 Baja, Dózsa Gy. út
30.

Telefon: 11-259

Telex : 81-377

Telefax: 12-586

Április 5-én — A József
Attila Művelődési Központ,
Rudnay Képzőművészeti
Köre szervezésében:
"NÉPSZOKÁSAINK" című
előadásorozat keretében
Albert Sándorné tart
előadást "Vízkeresztől —
Húsvétig" címmel
.....

Április 12-én
"REFORMKOR",
Április 19-én
"SZIMBOLIZMUS —
SZECESSZÓ" — címekkel
látható a "Képzőművészeti
videoról" sorozat V.,
illetve VI. része.

PÁLYÁZAT

Az Ortutay Gyula ÁMK
(6500 Baja, dr. Ortutay u.
14.)

felvételt hirdet

gazdasági-vezető-
helyettes
munkakör betöltésére.
Előírt végzettség:
mérlegképes könyvelő,
vagy felsőfokú KALÁSZ.
Bérezés: a rendelet,
illetve megegyezés
szerint.

Az állás azonnal
betölthető!
Érdeklődni lehet:
személyesen, vagy
telefonon (11-188)
Csiba Gyula ÁMK
igazgatóján, vagy
Csányi László
gazdasági vezetőjén.

SIKERFILMEK VIDEÓN

KöLCSÖN, OLCSÓN

A TISZAFILM KFT ÉS AZ ORTUTAY ÁLTALÁNOS
MŰVELŐDÉSI KÖZPONT
VIDEÓKAZETTA-KÖLCSÖNZÖT NYITOTT
AZ ORTUTAY ÁMK-BAN
(ORTUTAY U. 14.-ÚJVÁROSI ISKOLA)
KÖLCSÖNZÉSI DÍJ 1 NAPRA: 50, 75, 100 FT
NYITVARTARTÁS: HÉTKÖZNAP: 12-19 ÓRÁIG
SZOMBATON ÉS VASÁRNAP 10-12 ÓRÁIG, 14-16 ÓRÁIG

ALTERNATÍV

ZENEI KLUB.
JAMK,
minden pénteken
20 órától

Szőnyeg-és
karpittisztítási
vállalok!

Házhoz megyek!
Megrendelhető:
Baja, Madách u. 12.
Telefon: 11-301

PERÉNYI LÁSZLÓ KÖSZÖNTÉSE

tisztezh. Megkértem, hogy figyelmezzem, ha a nevemet szólítják, addig kímégyek a lépcsőházba. Beilestem a folyosóablak: akkoriban divat volt a fekete zakó, csíkos nadrággal és szürke mellénytel. A fiatalberekben csak úgy fityegtek a sok aranylán... Jobb volna hazamenni — gondoltam —, de azután mégsem futamodtam meg.

...
Eltelt a három év az iskolában, és az első voltam, akit szerződtettek. Gárdonyinak az Annuska című darabját játszottuk a vizsgaelőadás, a főszerepet én alakítottam. Hírt ment, hogy a Vizsgínház keres egy fiatalos külsejű színészt, aki Hegedűs Gyula

és Varsányi Irén fiának szerepét játszaná. A vizsgaelőadásom ott állt a Vizsgínház igazgatója a főrendezőjevel. Másnapra behívtak próbára. Sikertől: Éjjel-nappal tanultam a szerepet. Varsányi Irén és Hegedűs Gyula, e két nagy színész: biztosított, mintha tényjék a gyermekülk lettem volna. Végül olyan órási siker lett, hogy visszahangozt tőle az egész ország.

Közben továbbtanultam a színiakadémián. A Nemzeti Színháznál közel voltam statisztáimnak. Egy alkalommal Bajor Gizi próbált valamely darabot. Major Tamással és az Apáthy Imrével harmásban álltunk, beszélgettünk, amikor odalépett hozzánk a művész, akinek bemutatnak kollegám. A Vizsgínház szerződötténi akart végrelessem, de a Nemzeti — jelesül Hevesi Sándor igazgató — közbeszólt. Jelenkeztem nála, kérve, hogy hadi mehessek át a Vizsgínházhoz, ahol olyan jól sikerült az indulásom. Hivatkoztam arra, hogy nincs ruhám, nincs cipőm, de Hevesi azt mondta: — Nem baj "kéjem" — így, mert nem volt "r" betűje —, majd dupla ösztöndíjat kap. Így is lett.

...
A Nemzetiben Klubund világhírdarabja, a Krétakör ment. Lehotay Árpád, aki eddig játszotta a szerepet, átkerült a kamaraszínházba, így én léptem a helyére. Szerelmes kími herceget alakítottam, Bajor Gizi partnereként. A kínai maszk és a d gyönyörű arca elmosta a közönlük levő korkülönb-

séget (Bajor Gizi 17 évvel volt idősebb: Perényi Lászlónál — G.Z.), mely így észrevehetően maradt.

Később megint összekerültünk. Ment egy darab, az Aranybátya, melynek főszereplője Uray Tivadar volt. Uray összevezetett valami okból a Nemzeti Színházzal, és a másnapi nyilvános főpróbát lemondta. Én otthon már éppen lefeleldni készültem, amikor megérkezett a szerephordozó, az öreg Füstös bácsi. Elmondta, hogy a Csathó főrendező úr le akarta venni a darabot, de Bajor Gizi művésznő telefonált neki, hogy a lemondást nem fogadja el. A szerepet vigyék Perényihez.

— Azonnal tessék felöltözni — mondta Füstös bácsi —, bemegyünk a háziszínpadra, a főrendező úr beállítja a mozgást.

— Hát próba nem lesz? — kérdeztem rémülten.

— Nem kérem, próba nem lesz, mert Bajor Gizinek az a kívánsága, hogy csak a színpadon akar találkozni a művész úrral.

Majd eljutottam. Semmi előzetes ismeretem nem volt a darabról. Egész éjjel tanultam a szerepet. Reggel bementem a színházba, hogy hátha lesz valami próba, de bizony nem volt. Így azután este kezdődött az együtt-játék, már a közönség előtt. Az egész felvonást keltséggel játszottuk. A közönség tombolt a lelkesedéstől.

A következő számnakban folytatjuk.

Gál Zoltán

PÁLYÁZAT

A Bács-Kiskun Megyei Tanács Tudományos Koordinációs Szakbizottságának bajai albizottsága pályázatokat hirdet olyan pályaművekről, melyek részben új, (egyéni vagy kollektív) önműködő kutatás alapú eredményt tartalmaznak, más pályázatban nem szerepeltek és nyomtatásban még nem jelentek meg.

A pályaművek maximális terjedelme 3 szerző (v. A pályaműveket két példányban — lehetőleg kétféle vagy összefüggő — 1990. augusztus 31-ig kell beküldeni az albizottság titkárnak: dr. Richnovszky Andornak — 6500 Baja, Szegedi út 2.

A pályázat jellegű.

A pályaművek díjazása: I. díj 12.000 Ft, II. díj 10.000 Ft, III. díj 8.000 Ft.

A pályaműveket az albizottság külső szakértők bevonásával bírálja el. Előnyben részesülnek azok a munkák, amelyek gyakorlati jelentőséggel is bírnak, a megegyező kutatással foglalkoznak vagy a megyében élő kutatók munkái. Az albizottság fenntartja a díjak megosztásának vagy visszatartásának jogát.

BKKMT TKSZ bajai albizottsága

A KÖLTÉSZET NAPJÁN

Nálunk külön ünnepnapja van a költészetnek: A megújulást hozó tavaszban, április 11-én, József Attila születésnapján.

A Költészet Napján tünnetik ki az előző év legjobb költőit a József Attila-díjjal, és mi, olvasók keszünkben vehetjük a Szép versek című költői antológiát.

A költészet sokunknak mindennapi témája. Zenéjével gyönyörködtet, az szavakban összesűrített gondolatokkal a bölcsességet közvetíti.

Kérjük a bajaiakat, ünnepeljenek velünk!

Eh 12-én, 18 órai kezdettel ZALÁN TIBOR költői estjét rendezzük meg a Városi Könyvtárban, NAGY ZOLTÁN előadóművész, és BINDER

KÁROLY zongoraművész közreműködésével.

Belépődíj: 70 Ft - diákoknak, nyugdíjasoknak, katonáknak 50 Ft.

(JAMK és AEVK közös rendezvénye)

23-án két középsiskolában lesz rendezőgyűlési irodalomóra:

13 órai kezdettel a Tóth Kálmán Szakközépiskolában a mai magyar irodalomról tart előadást dr. Vasy Géza irodalomtörténész.

15.30 órai kezdettel pedig a Bányai Júlia Szakközépiskolában József Attila költészetéről beszél dr. Vasy Géza — az iskola tanulóinak közreműködésével.

Ady Endre Városi Könyvtár

